OFFICINÆ

PHARMACOPOEORVM, SEV ANTIDOTARII

LIBER SECVNDVS;

A PETRO VFFENBACHIO MVLTARVM compositionum pulcherrimarum & vtilissimarum descriptionibus locupletatus.

De medicamentis purgantibus selectissimis, & vsu longo probatis.

PRÆFATIO.

COMPOSITORVM catharticorum innumera pene est multitudo, multiplex forma, multusque parandi modus. Ex his selectiora damus, præstantiora & probatiora; atque ea vel forma electuarii liquidi aut solidi, cuiusmodi sunt opiatæ ac hieræ, vel forma pilularum & trochiscorum. Raro enim sub forma pulueris aut potionis medicamenta purgantia in officinis seruantur. Addimus conficiendi modum & rationem, nec non confectionis qualitatem. Relinquimus autem multa à veteribus tradita, quorum nempe vsus nec salutaris est, nec debita ratio compositionis obseruatur, vt quæ multa inutilia contineant, aliquando noxia & sæpe incogniia. Despicimus adhuc alia multa à recentioribus inuenta & iactata, qui vt quandam nominis gloriam captarent, ea ipsa varie cognominarunt, non solum authorum titulo, sed effectu sæpe fictitio. Ea, inquam, despicimus, vel saltem relinquimus & selectiora, probatiora ac vtiliora damus, atque in sectiones quatuor partimur: in quarum priore de electuariis liquidis; in tertia de solidis, in quarta de pilulis agimus; secunda de his confectionibus amaris agit, quas Medici hieras nominant.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0055-7 DFG

CAP. I.

Diacassia D.N. Præpos.

℞. *Foliorum & florum violarum,*
malua,
beta,
parietaria,
absynthij Romani an. m. ß.
Coque in aqua ℔. *iiij ad medias. In colatura adde mellis* ℔. *j.*
Coque denuo ad consistentiam electuarij liquidi. Tum misce cassia mundata ℔. *j.*
fiat electuarium in vase idoneo reponendum & seruandum.

COMMENTARIVS.

Compositionis illustratio.

Diacassia non ab omnibus pari parari modo solet: alii enim succos plantarum cum *melle* coquunt ad crassitudinem idoneam, deinde, *cassiam* permiscent: alii plantas ipsas elixant, & colaturæ diluunt *cassiam* & *mel*: tum rursus totam mixturam feruefaciunt ad consistentiam electuarii mollis. Verum improba est ea conficiendi ratio, in qua tamdiu *cassia* percoquitur. Optima est hæc, per quam factæ cannæ, ex quibus educta est medulla, lauantur in decocto colato; dein *mellis* integra libra (non quidem dimidia, parcior enim est, vt dupla, nimia) additur. Postea coquuntur ad spissitudinem legitimam, vt tandem adiecta *cassia* libra fiat electuarium.

Nonnulli loco mellis *sacharum* permiscent; alii vtrumque: quidam *mannam*; alii *sennam*, alii alia: sicque varia ex *medulla cassia* electuaria conficiunt, quibus minime assentior. Sat enim est, *diacassiam* iuxta præscriptum modum paratam pro enematis habere, & si quando per os *cassiæ* medulla sumenda sit, recens extrahenda, & simplex sumenda, aut ei commiscenda, quæ conuenient, & Medici scopo respondebunt.

Cassia optima qua.

Debet autem seligi *cassia* Ægyptia seu orientalis, quæ extrinsecus ex subrufo nigricat, intus pinguis est ac medullosa & nigra, cuius vis commendatur ad calorem contemperandum, aluum eluendam, & corpus blande purgandum: ob ib secure datur pueris, senibus, & grauidis: Sine enim molestia ventrem subducit: creditur tamen flatus concitare: ob id multi illius medullam educunt ad vaporem decocti *anisi* vel *fœniculi*: alii parum *cinnamomi* permiscent, & quibus intestina sunt debilia, aliquid *granorum berberis* addit Gorræus.

Cassia Brasiliana.

Audio nouum genus *cassiæ* ex Brasilia nunc aduehi, cuius mella vncia dimidia magis aluum turbat, ac validius copiosiusque humores educit, quam vncia integra vulgaris ac orientalis.

Diacassiæ vires.

Diacassia medicamentum est benignum, ac clementer purgans, mesenterii æstum mitigat, aluum blande mouet, illius siccitatem humectat, & lubricando ac detergendo per secessum excrementa deponit.

CAP. II.

Electuarium lenitiuum.

℞. *Polypodij querni,*
senna mundata,
passularum mundatarum an. ℥. ij.
mercurialis m. j. ß.
hordei,
adianti,
violarum an. m. ß.
iuiubarum,
sebesten an. num. xx.
prunorum enucleatorum,
tamarindorum pinguium an. ʒ. vj.
glycyrrhizæ rasæ ʒ. ß.
Coquantur in aqua sufficienti quantitate ad tertia partis dissipationem.
Colaturæ adde,
pulpæ cassiæ fistularis,
tamarindorum, &
prunorum,
sachari albissimi, &
violati an. ℥. vj.
sennæ puluerata ℥. iij. ß. fiat electuarium.

COM-

COMMENTARIVS.

Ad huius electuarii confectionem *passulæ* debent ab acinis repurgari: Si *adiantum album*, seu *capillus Veneris* verus non suppetat, eius loco *polytrichum* substituatur: *Conserua violarum*, vel *sacharum violatum* commiscetur pro arbitrio; conserua tamen electuariis minus idonea *Anisum* vel *fœniculum* dulce, vel *cinnamomi* parum poterit adiicere, qui voluerit; huiusque tamen fine istorum vllo paratum est hoc electuarium: quo qui sunt vsi, nullam à flatibus molestiam perpessi sunt.

In parte decoctionis paratæ fructus, ex quibus est educenda pulpa, erunt humectandi: in alia cum *sacharo* syrupus conficiendus, cui adhuc calenti pulpæ commiscebuntur & *sacharum violatum*: tandem *senna* tenuissime læuigata, cuius vncia vna cum dimidia, vel tantum cum dragmis tribus, vt vult Nicol. Præpositus, ponitur pro quaque libra compositionis, cuius Rhasis esse perhibetur author.

Facultates. Electuarium lenitiuum sic ab effectu dictum, vim habet lenendi, molliendi, & aluum subducendi. Humores obuios sine molestia ducit, præsertim pituitosos & melancholicos. Conuenit pleuritidi & aliis thoracis affectibus.

Aliud quoddam à Medicis Florentinis describitur sub nomine *electuarii magistralis*, quod *turpethum*, *zinziber*, & *scammonium* recipit: quo recte pharmacopolium nostrum carebit.

CAP. III.

Electuarium Catholicum.

℞. Polypodij querni contusi ℔.j.
aquæ purissimæ ℔.ix.
Bulliant simul ad tertia partis aquæ dissipationem.
In duabus partibus colaturæ coquantur sachari ℔ *viij. in syrupum: cui adde pulpæ cassiæ, & tamarindorum alteræ decocti parte madefactorum,*
foliorum sennæ bene mundatæ an. ℥.viij.
rhabarbari optimi,
polypodij quercini,
fœniculi dulcis.
violarum an. ℥.iiij.
seminum quatuor frigid. maior an. ℥.j.
glycyrrhizæ rasæ.
penidiorum,
sachari candi an. ℥. ß. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Compositionis illustratio. Vt antidotus hęc vniuersalis optime cõficiatur, multa sunt seorsim terenda & apparanda, ac primum quidem *polypodium*, quod cum bis ponatur, bifariam præparatur. Prima vice tantum contunditur crassiuscule; secunda, tenuissime læuigatur. Quod contusum est, diutissime coquitur in aquæ quantitate dicta, vel sufficienti, & ex duabus partibus colaturæ & *sacharo* fit syrupus.

Ex altera humectantur *tamarindi*, vt eorum pulpa facilius cernatur, nec non *cassiæ orientalis medullæ*.

Rhabarbarum per se teritur: *senna*, *glycyrrhiza*, *fœniculum*, *viola*, & per se, & simul teruntur commode. Loco *violarum* duplum conseruæ illarum optime misceri potest. Quatuor semina frigida maiora, excorticata, scalpello minutim concidunturdein pulueranturpenidia & sacharum: tum miscentur omnia ligneo pistillo, aut rudicula probe agitando, vt fiat electuarium consistentiæ legitimæ.

Catholici author incertus. Non modo autẽ varia est huius medicamenti solennis cõpositio, sed varia de huius authore opinio: Syluius enim videtur illius inuentionẽ adscribere Galeno; Ioubertus Nicolao Myrepsico; Bauderonius Nicolao Salernitano; Adolphus Occon Nicol. Præposito; Valer Cordus Nic. Alexandrino, apud quem extat illius descriptio, vsitatæ tamen valde dissimilis.

Qui autem certo non sciunt, cuinam istorum iuste debeatur illius inuentio, Catholicum Nicolai, sine expressa cognominis designatione vocitant. Manet ergo nomen authoribus incertum & anceps.

Catholicum cur dictum.

Appellatur autem medicamentum hoc, *Catholicum*, & *diacatholicon*, hoc est, *vniuersale*, vel quia humores vniuersos expurget, vel quia eosdem ex corporis vniuersitate trahat & educat.

Iuxta vero formulam à nobis datam paratum, vocatur *Catholicum simplex*, ad differentiam alterius magis compositi, quod duplum pondus *rhabarbari* & *sennæ* recipit: neutrum tamen in hoc ponitur in substantia, seu pulueratum, vt in præcedenti, quod Catholicum simplex vocatur, sed *folia orientalia* incoquuntur, & *rheum* infunditur, eiusque expressio miscetur: mixtura autem sic in formam electuarii dicta vocatur *Catholicum duplicatum*.

Catholicum simplex.

Multi *polypodio* decoquendo *anisum* aut *fœniculum*, alii *coriandrum* ad discutiẽdos flatus adiiciunt. Ad huius tamen effectus consecutionem *fœniculi* satis additur, nec est opus, tot medicamenta similia simul in massam congerere. Loco *anisi*, quod multi auersantur, *fœniculũ* dulce substitui. Si quis malit *coriandrum*, vel vtriusque pondus æquum permiscere, non refragabor. Libenter adhuc ad gratiam maiorem, *cinnamomum* adiicerem; nec eos pigebit, qui commiscebũt. Cætera secundum veterem descriptionem relinquenda, quã cum primæ notę Medici non modo probarint, sed aliis purgantibus multis prętulerint, illam peruertere, vt fecit Rõdeletius, credidi nefas.

Catholicum pro clysteribus.

Nonnulli Catholicum quoddam in officinis seruant pro clysteribus, à communi tantum diuersum, quod *rhabarbarum* minus electum, & antiquatum recipiat, & cum *melle sachari* loco paretur.

Catholicum valde purgatorium.

Improbandum est illud valde purgatorium, cui pharmacopœorum nonnulli *turpethum*, *colocynthida*, & *hermodactylos* adiiciunt.

Audio, quosdam liquidiusculum catholiconem ex syrupo & pulparum puluerumque infuso tantum paratum in officinis seruare; sed cum illius vis sit multum imbecilla, nec authoris, quisquis ille fuerit, scopo respondeat, rarissime paratur, nec parandum arbitror.

Catholicones Fernelij.

Aliæ *Catholici* descriptiones traduntur à Fernelio, quarum prior inter cætera recipit calida quędam, vt *helenium*, *hyssopum*, *zinziber*, *cinnamomum*, *nucem moschatam*, & *mel*: altera inter purgantia *turpethum* admittit, *agaricum* & *diacridium*. Quæ sane compositiones, cum non nisi à perito veniant artifice, non improbantur, sed tanquam minus probatæ, nunquam aut raro in officinis paratæ reperiuntur.

Pro vero igitur electuario Catholico stet in pharmacopoliis perpetuo, quod iuxta veterum Doctorum placita descripsimus.

Catholici vires.

Catholicum blande ac clementer omnes humores purgat: conuenit febribus & aliis morbis acutis, maxime his, qui à lienis & iecoris praua quadam diathesi oriuntur.

CAP. IV.

Diaprunum, seu diadamascenum simplex, D. Nicol. Myr.

℞. *Pruna damascena recentia & matura n.* 100.
Coquantur in aqua sufficienti, donec tabescant: Pulpa per cribrum traijciatur, relictis corticibus & nucleis.
In percolato iure incoque parum.
florum violarum ℥. j.
In colatura dissolue sachari ℔. ij.
Coque in syrupum: cui adde
pulpæ prunorum prædictæ, & per se inspissatæ ℔. j.
medullæ cassiæ & tamarindorum an. ℥. j.
Tum permisce pulueres sequentes, nempe
santalorum alborum,

santa-

santalorum rubeorum,
rhabarbari an. ʒ iij.
rosarum,
violarum,
seminum portulacæ,
scariolæ,
berberis,
succi glycyrrhizæ,
tragacanti an. ʒ ij.
quatuor seminum frigid. maiorum an. ʒ j.
Ex arte fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Huius electuarii descripta formula præ se fert suum conficiendi modũ, eumque optimum, licet paulo aliter conficiant nõnulli, pulpam non modo *prunorum* & *tamarindorum*, sed etiam *cassiæ* diluentes & elixantes cum syrupo ad consistentiam mellis, vel electuarii liquidiusculi, cui postea pulueres addunt, vt simul cum expetita qualitate crassiorem & legitimam consistentiam sortiatur.

De *violarum* autem quantitate non inter omnes conuenit, alii enim vnciam tãtum dimidiam ponunt, ex Nicol. Myrepsi decreto; alii sesquiunciam, seu vnciam vnã cum dimidia: nos medium inter vtrumq; pondus, nempe vnciam ponimus, in decocto *prunorum* colato parum coquendam. Nonnulli præter intentionem authoris *cinnamomum* adiiciunt, sed auferendum putamus lenienti & refrigeranti medicamento descripto minus idoneum.

De *semine berberis* possum idem iudicium ferre, non quod me lateat, vires habere roborantes, sed quibus facile *diaprunũ* carere possit; cum *rheum* & *rosas* admittat multo magis roborantes: adde, quod virtus illius lenitiua potius, quam roboratiua desideratur.

Maxime autem *spodium*, vt vocant, expungendum duxi, tum quia Græcum noxium est, & Arabicum non datur, aut datũ non conuenit, nec eius *antispodium*, *ebur* scilicet *vstum*. quod nullam cum radicib. *cannæ* vitis, quæ sunt spodium Auicennæ, affinitatem habet, vt abunde docuimus *lib. 2. de materia Medica, cap. 11. sect. 3.* vbi eius historiam accurate descripsimus.

Diaprunum simplex commendatur nõ modo ad febres continuas & alias intermittentes vehementiores, sed etiam ad morbos omnes calidos, & ad vitia pulmonum, thoracis, renum, vesicæ, & quouis tempore febrium acutarum tuto potest exhiberi: feruorem enim contemperando aluum blande subducit. *Vires.*

CAP. V.

Diaprunum compositum seu laxatiuum, D. Nicol. *Myr.*

℞ Diapruni simplicis præscripti ℔ j.
scammonii præparati ℥ ß.
Misce, & fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Vtrumque diaprunum compositum est atque laxatiuum, sed quod *diacridium* nõ recipit, aluum pigre subducendo, vix primam corporis regionẽ expurgat, dicitur-que *simplex* ad differentiam alterius *diagrediati*, quod potenter ventrem turbat, & ex vniuerso corpore humores deducit.

Singulis autem libris simplicis additur vncia dimidia tantum *diacridii*, vt eiusdẽ scrupulus in electuarii vncia contineatur. Male vero Nic. Salernitanus *diacridii* põdus auget, cuius dragmas septem singulis electuarii libris permiscet: sic enim magis effera vis illius purgatoria redditur, nec tãtutus est illius vsus. Debet autem tenuissime *diacridium* læuigari, & electuario adhuc calenti commisceri.

Diaprunũ laxatiuum præter eas vires, quas cum simplici communes habet, potenter ac sine molestia purgat, vtiliterque datur morbis renum & vesicæ, febribus, & aliis affectibus calidis. *Facultates.*

CAP. VI.

Diaphœnicum seu confectio de dactylis. D.Mes.

℞. Dactylorum nondum perfecte maturorum tribus diebus in aceto maceratorum ʒ.C.
penidiorum ʒ l.
turbith optimi ʒ xxxv.
amygdalarum dulc. mundatarum ʒ. xxx.
diacridii ʒ.xij.
zinziberis,
piperis longi,
foliorum rutæ sicorum,
cinnamomi,
macis,
ligni aloes,
seminum anisi,
fœniculi,
dauci,
galangæ an. ʒ.ij. ß.
mellis despumati ℔.ß. seu quantitatem sufficientem, fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Compositionis illustratio.

Cum *dactyli* perfectam magnitudinẽ adepti, necdum maturi, fiunt aliquantum flaui, non est opus in formula præscripta *kirron* addere, vt pharmacopœorum vulgus solet; quæ vox, si à Græcis detorqueatur, colorem flauum, si à Barbaris, qui *kheyron* scribunt, immaturum signat, vel potius, vt credibile est, Chayrum oppidum, seu agrum, vnde *dactyli* optimi aduehuntur. Quod innuere videtur Saladinus, nescio quis triobolaris scriptor, qui *Keiron* esse credit, prouinciam Sarracenorum. Non siquidẽ est opus *dactylos* immaturos propter adstrictionem quærere ad huius electuarii præparationem, cum etiã maturi valde conueniant, & satis habeant adstrictionis ad *scammonii* castigationem, ob quam immaturi desiderantur. Ego autem nec immaturos, nec maturos prorsus, sed velut medios expostulo.

Præparatio.

Debent vero, antequam veniant in cõpositionem, externa cute & nucleis osseis repurgari, in frustra concidi, & in aceti parua quantitate diem tantum, si molles sint, aut biduum vel triduum; si duriores, in fictili vase macerari; deinde in pila marmorea teri; tum cerniculo trahici, & postea cum *melle* despumato parum elixari ad aceti dissipationem.

Sunt, qui *dactylos* in *hydromelite*, alii in *vino albo* macerant, sed ad aromatũ temperationem & pituitæ viscidæ attenuationem melius in aceto macerantur.

Penidia expetũtur *hordeata* dicta, quod fiat ex *sacharo*, & *aqua hordei* ad crassitudinem ideneam coctis.

Tenuissime autem pulueranda *turpethum, lignum aloes, galanga, zinziber*, & alia simplicia, sed *amygdalæ* minutim cultello idoneo incidendæ, dein cum *penidiis* læuigandæ. Tum simul misti puluerem præter *scammonium*, quod seorsim terendum, & postremo miscendum, non *melli* triplo, vt voluit Cordus, sed eius tantum libræ dimidiæ probe commisceantur.

De mellis quantitate opiniones varia.

Hæc enim *mellis* quantitas sufficit; cuius vicem quoque subeunt *dactyli, penidia* & *amygdalæ*, quorum omnium pondus est ℔ *j.ʒ.ix. & ʒ.iij.* Reliquorum puluerum pondus est ʒ *viij & ʒ.vj.* Quæ omnia simul iuncta efficiunt ℔ *ij.ß.* Quibus, si libra dimidia *mellis despumati* addatur, tota compositio erit ℔ *iij.* seu ʒ. *xxxvj.* ita vt singulæ compositionis vnciæ excipiant *diagridii* scriptulum vnum.

Hæc *mellis* quantitas forsan multis non videbitur iusta, nec puluerib̃us excipiendis satis copiosa, nec electuario ad iustam consistentiam perducendo legitima cum Bauderonius artis pharmacariæ peritissimus, *mellis* ʒ *xiij.* ß. apponat; Bern. Dessennius ℔ *ij.* lo. Costæ ℔ *ij* & ʒ *viij.* Rondeletius ℔ *vj.* Verum cum *dactyli, penidia, & amygdalæ mellis* suppleant vicem, vt dictum est, quantitas eius à nobis definita, aut paulo vberior sat esse potest; Quæ quo magis augebitur, eo compositi virtus erit imbecillior.

Sunt,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0060-4 DFG

Sunt, qui *dactylos* tantum *aceto* maceratos ponderant, alii melius eosdem ante macerationem pondere à Mesue definito assumunt; deinde infundunt, postea terunt, & apparant eo, quo diximus, modo. Ab illis tanquam à basi totum medicamẽtum nomen habet, quod nonnulli quoq; *Diaturbith* nominant, quod inter purgãtia, quæ ipsius compositionem ingrediũtur, *turbith* maxime præpolleat, eiusq; ratione medicamentum hoc phlegmagogum est.

Diaturbith.

Vires.

Diaphœnicum, siue *Confectio de Dactylis*, vt à multis vocatur, clementer & tuto pituitam & bilem ducit, dolori ventriculi, colico affectui, & omnib. malis, ab humore crudo & pituitoso natis succurrit. Item & febrib. cõplexis, diuturnis & pituitosis

Qui hoc electuarium habebit, facile vtroque Indo carere poterit.

CAP. VII.

Electuarium de psyllio, D. M.

℞. Succorum depuratorum buglossi,
borraginis,
endiuiæ &
apii an. ℔ ij.
succi fumariæ defæcati ℥ iij,
Misce, & per diem in hu macera
foliorum sennæ ℥ j.
anisi,
cuscutæ,
asari an. ℥ ß.
dianti m. j.
spicæ nardi ʒ ij.
Semel & simul seruefiant omnia; quibus adde
violarum ℥ iij.
epithymi ℥ ij.
Parum d. nuo bulliant; postea colentur:
Colaturæ infunde xxiiij horis.
Seminis psyllii integri ℥ iij.
Agitetur subinde mixtura; deinde colentur.
Huic adhuc colaturæ ad ℔ iiij. adde sachari ℔ ij. ß.
Coque paulo supra consistentiam syrupi, in cuius adhuc calentis ℔. v. & ℥. v permisce
diacridii triti ℥ iij.
trochiscorum diarrhod.
de antispodio &
de rhabarbaro an. ℥ j.
trochiscorum de berberis,
conserua violarum an. ℥ ß. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

A multis quidem commendatur huius medicamenti materia simul congesta, sed à paucis laudatur simplicium, quibus constat, descripta proportio, & vix à duobus idem probatur conficiendi modus: Alii enim quidpiam augent, alii detrahunt, alii tantum pondus immutant. Nos a. in huius medicamenti examine & apparatu, nullius magistri verba pro certissima lege & oraculo habentes, fatemur quidem, mentẽ authoris, quantum fieri potuit, secutos esse; quædam tamen suadente rationis dictamine immutauisse. Nam pro succo *buglossi syluestris*, succum *buglossi hortensis*, vel potius *borraginis*, vt præstantioris, substituimus. Pro vncia dimidia *sennæ*, quę vix quicquam notabile pollicetur, integram posuimus. Pro tribus vnciis cum dimidia *scammonii præparati*, vncias solum tres admisimus, vt tantum admittantur eius singuli scriptuli in singulis vnciis compositionis. Sic n. satis validum & purgatorium iudicamus, nec *diacridium* in *malo citonio* iam coctum recoquendum putamus, ne vis eius aliquantum hebescat.

Adiecimus *conseruam violarum*, vt vim quandam magis lenientem adipiscatur. *Asari* tantum vnciã dimidiam, seu dragmas quatuor, sic ℥. ß. depictas posuimus; Mesue vncias quatuor. Sed credibile est, illius pondus bibliopolarum errore immutatum, qui pro ʒ iiij. sic ℥. iiij depinxerunt. *Adianti veri* penuria *polytrichum* substituendum est. Parandi modus ex formula descripta satis patet.

Si

Si quis autem miretur, cur Mesue venenatam qualitatem *psyllio* dederit, quod tamen multa quantitate medicamentum hoc ingreditur, eique nomen tribuit: Respondeo, id illi forsan accidisse, atque aliis authoribus multis, iisque grauissimis, quibus nonnunquam aliquid præcipitanter effluit, quod postea sapiẽtiores ac doctiores facti castigant immutantque. Vtut sit, in *psyllio* nulla deleteria qualitas agnoscitur, proinde recte ad hoc electuarium accedit, quod ad multos vsus cõmendatur.

Nihil deleterii esse in psyllio.

Facultates.

Electuarium de psyllio bilem non modo temperat, sed purgat, febribus acutis, vt & morbis omnibus calidis, & curatu difficilibus conuenit: vertigini & his capitis doloribus, qui à calidorum humorum vel ascensu, vel congestione nascuntur, confert, vt etiam iecori æstuanti, vel obstructo, & aliis affectibus ex eadem origine natis.

CAP. VIII.

Benedicta laxatiua D.N. Salern.

℞. Turpethi,
rad. esulæ præparatæ an. ʒ. x.
diacridii,
hermodactylorum,
rosarum an. ʒ. v.
zinziberis,
galangæ,
caryophyllorum,
cardamomi,
amomi, vel eius defectu, acori,
piperis longi,
macis,
spicæ nardi,
croci,
seminum apii,
carui,
fœniculi,
saxifragæ,
milii solis,
asparagorum,
rusci,
salis gemmei an. ʒ j.
mellis despumati lb. j. & ℥. vij. ß. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Antequam *Esulæ* radix teratur, & in vsum veniat, est, vt decet, præparanda: Maceranda nempe viginti quatuor horas in aceto; dein exsiccanda & pulueranda cum *turpetho, nardo* minutim secta, *zinzibere, galanga minore & hermodactylis.* His ex dimidio tritis aromata miscenda, & simul læuiganda. Seorsim vero *sal, crocus, sacharum, & scammonium* præparatum.

Esulæ præparatio.

Puluerum autem pondus est ʒ. *lij.* Nam inter pulueres nec *sal*, nec *sacharum* numerandum, atque isti ponderi triplum mellis despumati, seu quantitas definita, aut quod sufficit, commiscetur, vt consistentiæ legitimæ fiat confectio, quæ quod benigne aluum subducat, *Benedicta* nominatur.

Vnde habeat nomen.

Eorum autem recte neglecta fuit opinio, qui *Diagridium* minuendum vel subtrahendum iudicarunt, ne nimis cholagogum esset medicamentum. Nam cum tria in mixtione concurrant pituitam purgãtia, *scammonii* definita quantitas apposite commixta est, tum vt lentam *turpethi* vim excitet, tum vt simul medicamentum cũ pituita, nonnihil quoq; biliosi succi ducat.

Non modo autẽ dictos humores à prima regione corporis, sed à renibus & partibus remotioribus expurgat, obstructiones soluit, & quosuis humores viscidos expellit, & pituitam ab articulis deturbat.

Facultates.

CAP. IX.

Electuarium, seu confectio Hamech. Des. Fernel.

℞. Cortic. myrob. Indorum, citr. ℥. ij.
Chebulorum,
violarum,
colocynthidis,
polipodii querni an. ℥. j. ß.
absynthii,

thymi

thymi an. ʒ.ß.
sem. anisi,
fœniculi,
rosarum rubr. an. ʒ.*ij.*

Tusa omnia macerentur per diem in ℔.ij. seri lactis; Deinde coquantur ad ℔. j. Fricentur manibus & exprimantur. Colaturæ adde

Succi fumariæ,
pulpæ prunorum &
vuarum passar. an. ℔.ß.
sachari albi,
mellis despum. an. ℔.*j.*

Coquantur ad consistentiam mellis, inspergendo sub finem,

Agarici &
sennæ pulueratorum an. ʒ.*ij.*
Rhabarbari triti ʒ.j.ß.
Epithymi ʒ.*j.*
Diagridii ʒ.*vj.*
cinnamomi ʒ.ß.
zinziberis ʒ.*ij.*
sem. fumariæ,
anisi,
spicæ nardi an. ʒ.*j. fiat electuarium.*

COMMENTARIVS.

Recte Fernelius electuarium hoc immutauit, castigauit, & seruata ipsius virtute, vel etiam in melius mutata, formam parandi faciliorem dedit. Nam, vt ait Plautius, frustra *myrobalani* geminantur in decocto primum: deinde rursum triti, & impositi: & præterea *Rhabarbari* cocti vis perit: *Cassia* & *manna* cum *tamar-Indi* coctæ corrumpuntur: *Diagridij* quoque cocti vis exolescit, nec aliis facile commiscetur. Sic autem in veteri descriptione à Mesue tradita, iubentur dicta medicamẽta simplicia parari, & contra artis præcepta indebite & confuse misceri. Quapropter huius electuarii descriptionem ex Fernelio exhibemus multo meliorem, paratu faciliorem, & vsu feliciorem, quam prudentes Pharmacopolæ parari curabunt, & seruabunt in Officinis. Et licet hoc versificatoris cuiusdam rythmico monitu,

Non eris illusus, tenens si quod tenet vsus.

Cum tamen vsus prauus est, immutandus: *Optima namque est, quæ ad melius fit mutatio.*

Porro ad huius electuarii confectionem Mesue requirit *serum lactis caprilli*, nec illius quantitatem definit. Verum eius loco serum *lactis asinini* poterit assumi: quod etiam si defuerit, *vaccinum* commode substituetur, in cuius libris duabus simplicia macerabuntur, & coquentur, in eisque vim suam deponent. In colatura dissoluẽtur *pulpæ passularum*, & *prunorum*, *mel* & *sacharum*, quibus addetur *fumariæ succus*, omniaque lento igne coquentur supra consistentiam syrupi, addenturque reliqua iuxta formulam descriptam, paratu satis facilem.

Confectio hamech purgat bilem vtramque & pituitam sallam: propterea morbis ab iisdem natis confert, cancro, elephantiasi, maniæ, melancholiæ, impetigini, psoræ, scabiei, & similibus affectibus cutis. *Facultates.*

Barbitonsores solent omnes hoc electuarium expostulare, ad purgandos quosvis venerea lue infectos, perinde acsi vna omnium esset temperies, & in omnibus vnus noxius humor. Inter illos vero, qui gloriose magis exultant, Medicorum eloquio prudentiores & doctiores facti, materiam in hoc morbo peccantem, pro varia singulorum natura variam agnoscunt. *Barbitonsorũ stultitia.*

CAP. X.

Tryphera solutiua.

℞. *Diagridii Antiocheni* ʒ.*x.*
turpethi optimi ʒ.*j* ß.
cardamomi minoris,
caryophyllorum,
cinnamomi,
macis an. ʒ.*ij.*
santali citrini,
glycyrrhizæ rasæ,
sem fœniculi dulcis an. ʒ.ß.
acori,
schœnanthi an. ʒ.*j.*

corticis citri conditi,
rosarum an. ʒ.iij.
violarum ʒ.ij.
penidiorum ℥.iiij.
sachari tabarzet ℔.ß.
mellis albissimi in succo pomorũ bene despumati ℔.j. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Trypherę acceptio dicta videtur cõtrario, quam se habęat compositio apud Mesuem, sensu, cuius omnes Trypherę minime sunt delicatæ, vt nominis intellectio portendit, sed & gustu, & colore ingratæ, nec viribus commendabiles. Nos exhibemus vnicam his omnibus dotibus insignẽ: Gratus enim admodũ est illius sapor, nec color displicet: Vires autem eximiæ, & toleratu, quibus conueniunt, faciles.

Porro *zinziber Turpetho* addi solitum relinquimus, quia simul aromata multa suauiora, & magis cardiaca ad illius stimulum & castigationem congessimus, quę & *diagridii* feritatẽ simul mitigant, præsertim *rosa, viola*, necnon *santala*, quę & aromatum calorem contemperant. *Penidia* potius ad leniendum, *sacharum* ad suauitatem, & *mel* ad conseruationẽ adduntur.

Iuxta formulam descriptã fideliter, vt solet, parauit Anton. Landæus Pharmac. Parisiensis dignissimus, multisq; meo consilio, ægrotis exhibuit, qui sine oris insuauitate, stomachi subuersione, ventris torsione feliciter fuerunt purgati, & secure à morbis, quibus detinebantur, liberati.

Vires. Tryphera solutiua his potissimum, accommoda, qui multis excremẽtis biliosis, pituitosisq; scatent & qui vix medicamẽta purgãtia, nisi grata, sumunt. Hęc enim cõfectio parũ insuauis est, & potenter aluum subducit, obstructiones tollit, crassos humores, lentos, & viscidos incidendo & attenuando purgat, febribus compositis cõgruit, & his omnibus morbis, qui à pituita & bile proficiscuntur, vigentibus tamen æstatis ardoribus minus cõuenit, nisi cum decocto quodam, aut alio liquore multum refrigerante propinetur.

CAP. XI.

Diabalzemer, seu electuarium Sennatum.

℞. Rad. Cichorii,
buglossi,
polypodii querni,
cortic radicis capparis,
graminis,
glycyrrhizæ an. ℥.ß.
passular. Corynthicar
adianti,
hemionitidis,
Ceterach,
cuscutæ,
artemisiæ,
fumariæ,
agrimonii,
betonicæ,
melissæ,
florum genestæ,
violarum an. m. ß.

Coquantur in aqua sufficienti. In colatura ad ℔.iij. Infunde & coque

Folior. sennæ ℥.iiij.
sem. dauci,
coriandri an. ʒ.j.ß.
ellebori nigri,
turpethi an. ℥.j.ß.
caryophyllorum ʒ.ij.

Bulliant ad consumptionem tertiæ partis: colatur adde sachari ℔.j.ß. Coquantur supra consistentiam syrupi: cui permisce expressionem *rhei electi in aqua chalybeata infusi ℥.ß.*

Sennæ puluerutæ ℥.ij.
lapidis lazuli præparati,
cinnamomi an. ℥.ß.
sassafras ℥.j.
Radic. pœoniæ,
tamarisci,
epithymi,
cortic. mediæ fraxini an. ʒ.ij.

semina

semin. nigellæ Romanæ,
agni casti,
spicæ Indicæ an. ʒ.ij.
anthos, stœchados an. ʒ.j. fiat electuarium,

COMMENTARIVS.

Singulis morbis singula debentur præsidia, quæ quod ex dispensatoriis vulgaribus non suppetant, nunc suppeditamus, & multis affectibus, quibus sanandis deerant auxilia, felicius auxiliamur, vt Hypochondriacę affectioni hoc medicamento, ex hypochondriacis, histericis, melanagogis, & quibusdam Indicæ lui curandæ idoneis, concinnato, quod *Diabalzemer*, seu *electuarium sennatum* nominare libuit, vt cuius *Senna* Arabibus *Albazemer* dicta, non modo copia, sed viribus sit basis. *Nullum* enim *familiarius melancholico humori ducendo medicamentũ ipsa senna aptius, nullum toleratu facilius.* Hanc vero partim pulueratam & mixtam, partim infusam & coctam permiscemus, cum his, quæ flatus discutiunt, humores attenuant, infarctus tollunt, lienem, iecur & viscera roborant, facultates recreant, vterum respiciunt, qualitatem quandam malignam obtundunt, & humores iamdiu congestos secure propellunt, non modo melancholicos & contumaces, sed & quosdam lentos, pituitosos, qui melancholicorum naturam interdum induunt, & quosdam assatos biliosos. Proinde *turpethũ* & *Rheum* addidimus, vt simul cum humore melancholico, pituitosus, qui sępius adest, & nõnihil ex bilioso, qui raro abest, educatur.

Et quia medicamentũ hoc melancholico humori ducendo destinatur, *eleborum nigrum* selegimus, neglecto albo, pituitoso humori ducendo conuenientiore.

Modus parandi facilis est, cum & formula descriptionis illum satis demonstret. Antequam tamen omnia simul coeant in electuarii molem, *lapis lazuli* sic præparari debebit.

Lapidis lazuli præparatio.

Quantitas eius sumatur idonea, teratur in mortario metallico, abluatur aqua cõmuni, siccetur in Sole; vel cineribus calidiusculis: denuo abluatur, & siccetur: rursusque lauetur, vt ante, donec aqua limpida remaneat, & postea exsiccetur: idque non modo decies, sed vigesies iteretur, si fuerit opus: tandem abluatur in aquis cardiacis quater, quinquies aut pluries: tum exsiccatus seruetur ad vsum. Sic namque inimica quędam huius lapidis qualitas perit, & retinetur purgatoria. In *confectione Alkermes* vritur, vt pereat purgatoria, remanente cardiaca, qua tunc est opus.

Diabalzemer mirum in modum conuenit lienosis, melancholicis, hypochondriacis, maniacis, epilepticis, siue febre delirantibus, passionibus hystericis, fœdis viduarum coloribus, elephanticis, & Indica lue inueterata laborantibus. *Facultates.*

CAP. XII.

Hydragogum eximium.

℞. radicum ireos nostratis,
obuli,
graminis,
cortic radic. capparis,
asari,
carui an. ʒ.vj.
pimpinellæ,
polytrichi,
agrimonii,
ceterach,
artemisiæ an. m.j.
florum Persicæ m. ß.

Coquantur in aqua sufficienti. In colatura infunde & coque parum

foliorum sennæ ℥ ij.
seminis dauci ʒ ij.

In colatura ad ℔.j. adde

succi rosarum pallidarum ℔.ß.
sachari ℔.ß.
mellis in decocto ℥.ij. radicis ireos cœlestis despum. ℥.x.

Coquantur in syrupum. Cui permisce

mannæ Calabriensis ℥.ij.
turbith,

radicis esulæ præparatæ, an. ℥.j. ß.
zinziberis
acori,
calami aromatici an. ʒ.j.
mechoacanæ ℥.ij.
sem. ebuli ℥.ß.
seminis brassicæ marinæ ʒ.iij.
cinnamomi ʒ.ij. fiat electuarium.

COMMENTARIVS.

Vt multæ medicamentorum compositiones sine arte à multis authoribus descriptæ traduntur, sic & quamplurimę effectibus plane consimiles. Proinde multa electuaria liquida, vt indebite composita, vel parum ad affectus curandos accommodata despeximus. Alia vero arte & ratione melius descripta, & morbis quibusdam frequentissimis recte curandis idonea adiunximus; vt præter duo superiora, Hydragogum hoc electuarium, quod ab agendi præstantia eximium nuncupauimus, in pharmacopoliis seruandum cupimus, vt presto sit semper his auxilium, quibus venter aquis plenus est, aut alia corporis pars immersa sero. Sæpe enim accidit, vt hydropicus sine præsidio deseratur, optimi medicamēti aquas ducentis penuria. Quia vero hepatis, & interdum lienis errore hydropes fiunt, multa, quæ viscus vtrumque roborant, intemperiem emendant, & obstructiones tollunt, adiunximus; Nonnulla, quæ flatus discutiunt, & calorem nativum excitant sopitum. Præterque multa hydragoga, vt decet, castigata & apparata. Ordo descriptionis formulæ modum parandi docet.

Vires. Hydragogum eximium hydropicis tuto datur: aquas enim ac serosos humores sine violentia ducit, & ad morbos omnes ab eisdem ortos accommodatissimum est medicamentum purgatorium.

Medicamenti similis inopia plebecula Parisiensis confugere solet ad quendam pseudopharmacopolam, virgini-mulierum interpolatorem, qui puluerem quendam laxatiuum ad hydropem curandum exhibet, quo vix vnus è multis millibus conualescit.

SECTIO II.

DE HIERIS.

Compositiones quædam purgatoriæ ab antiquis Græcis Hieræ, hoc est, sacræ & propter insignes effectus, magnæ dicuntur: Magnis enim viribus pollent, & magnis in morbis sæpe feliciter dantur. Sunt autem, sic denominatæ confectiones vulgatissimæ, & ad medicos vsus commendatissimæ, præsertim quæ à commendatissimo authore inuentæ sunt, ac celebratæ, vt:

CAP. I.

Hiera Picra, seu Dialoe Galeni.

℞. Cinnamomi,
macis,
asari,
spicæ nardi,
croci,
mastiches,
iunci odorati an. ʒ.vj,
aloes non lotæ ʒ.C. siue ℔.j. & ℥.ß.
mellis optimi despumati triplum, seu ℔.iiij.
Misceantur simul in Electuarium.

COMMENTARIVS.

Hæc Hiera à Galeno eius authore, *Picra*, hoc est, *amara* dicitur, propter *Aloen*, à qua basim & purgatricem vim habet. Vetus autem compositio retinetur præter *xylobalsamum*, quod vix reperitur, cuius loco *Macim*, consilio Fernelii substituimus, & pro *floribus iunci odorati*, qui nobis non suppetunt, *iuncum ipsum*: Sicque quantitas à Galeno *cap. 2. lib. 8. comp. med. loc.* expetita habetur eorum, quæ cum *aloe* misceri iussit ipse, vel potius Andromachus, qui *aloem* etiam *lotam* expetiuit: illota tamen nunc & recte ponitur.

Hæc

Hæc fuit Hiera picra vſitatiſſima Romæ, præter alias duas, quibus interdum Galenus vtebatur *cap.14.libr.6.de san.tuend.* ſed quarum exoleuit vſus, & quibus pro re exigente aliquid detrahebat, vel adiiciebat, vel immutabat.

Remanſit autem hęc hucuſque integra, præter *lignum balſami*, quod multi auferunt, nihil ſubſtituentes; Alii ſurculos lẽtiſci, alii *carpobalſamum*, quod æque rarũ eſt, ſubſtituũt. *Macis* optime ſuccedit illi, vel *calamus aromaticus*, atq; alterutro parata *Hiera xylobalſami* loco, nihilo erit inefficacior. Eius autem Galenus perhibetur author, quod eam potius celebrarit, quam inuenerit. Parandi modus facilis eſt. Seorſim primum terenda *maſtiche*, *aloe*, *crocus*: deinde reliqua. Tunc mixta, miſceantur denuo exſpumato *melli*, vt omnia coeant in electuarii ſpiſſitudinem.

Qualitates. Hiera picra à Galeno celebrata facultatibus multis inſignibus efficax eſt: Calefacit enim, incidit, attenuat, ſiccat, terget, obſtructiones tollit, humores bilioſos, pituitoſoſque, craſſos, & lentos expurgat: Affectibus ventriculi, meſenterii, hepatis, capitis & iuncturarum mire cõfert. In qualibet vncia compoſitionis ponuntur aloes ℈.ij. & gran j. ß. Et pulueris reliquorum ſimplicium grana quindecim.

CAP. II.

Hiera Picra cum Agarico:

℞. Puluer. hiera ſimplicis ſine aloe,
agarici trochiſcati an. ℥.ß.
aloes non lotæ ℥ j.
mellis deſpumati triplum, ſeu ℥.vj.
Ex arte fiat Electuarium.

COMMENTARIVS.

Duobus conſtat hæc hiera medicamentis purgantibus benignis, altero cholagogo, nempe *aloe*, altero phlegmagogo, videlicet *agarico*. Satn. nõ eſt, vnicũ humorẽ noxium foras propellere, cũ duo obſunt, & morbum quendam committunt, vel fouent: Tunc enim ad intemperiem mixtam medicamento mixto, ſeu qualitatibus multis compoſito eſt opus. Quia vero ſæpius *Hiera picra* Galeni datur affectib. ventriculi & cerebri, in quibus partibus raro ſolitaria bilis aggeritur, ſed ſimul pituitæ plurimum vel craſſæ, vel tenuioris; Proinde cum ex illis humorem vtrumque trahere conſilium erit, optime *hiera cum agarico* imperabitur, à quo cognomẽ habet. Paratur vero vt præcedens, cuius ſæpe puluis ſeruatur in Pharmacopoliis, eique opportuno tempore, vel *aloe* tantum cum *melle* additur, vel ſimul *agaricus*, prout hanc, vel illam parare conſilium erit.

Quæ autem cum *agarico* paratur, ad multa vtilis eſt: pituitam enim quamlibet educit, ſed præſertim craſſam ac viſcidam, & bilem putrem: humores adhuc incidit, infarctus tollit, meſenterium exonerat, ventriculum purgat, appetitum reſarcit, coctionem iuuat, è cerebro noxios humores educit, & confert epilepſiæ, vertigini, & ſopori vigilanti. Vires.

CAP. III.

Hiera Pacchii. D. Scribon.

℞. Stœchados,
marrubii,
chamædrios,
agarici,
colocynthidis an. ʒ.x.
opoponacis,
ſagapeni,
ſem. petroſelini,
ariſtolochiæ rotundæ,
piperis alb. an. ʒ.v.
cinnamomi,
ſpicæ nardi,
myrrhæ,
folij,
croci an. ʒ.iiij.
mellis deſpumati triplum, ſeu ℔.iij.
Miſce vt artis eſt, & fac electuarium.

COMMENTARIVS.

Hieram hanc Oribasius *lib.3.Synops.* tribuit Ruffo, Paulus *cap.7.lib.7.de re medic.* Archigeni, Scribonius Largus Pacchio. Is tamen non fuit primus author, sed prudēs celebrator, qui cum ex ea plurimum lucri faceret, tanquam secretum quoddam nō reuelandum, eam apud se vsque ad interitum seruauit. Eo mortuo delata est iuxta formulam descriptam ad Tiberium Cæsarem, è quo Scribonius habuit, quam ante nulla arte extorquere potuerat. Aetius *cap.114.tet.1.ser.3.* modo *hieram Archigenii*, modo *Antiochi* nominat. Nos vero à præcipuo illius comprobatore *Hieram Pacchii* nominamus. Sic autem paratur.

Præparatio. *Sagapenum, opoponax, & myrrha* integra nocte macerantur *in hydromelite*, aut *vino* potius, quam *aceto*: Die colo forti traiciuntur, vt sordes omnis, & pars impurior secernatur: Postea *melli* despumato cōmiscentur, vna cum reliquis simplicibus pulueratis. Seorsim vero teritur *crocus*, vt & *agaricus*, & *colocynthis*, cui inter pulueraudum gutta quædam olei permiscenda, ne vis eius exhalet, & facilius teratur. Eius autem pulpa tantum sumenda, & *prassium* seu *marrubium album* potius, quam *nigrum*. Sunt, qui polium, non folium sumunt; folium tamen apud Scribonium legitur, non polium, quod sane illius defectu recte substitueretur.

Qualitates. Hiera Pacchii ad plura vitia efficaciter datur, inquit Scribonius *c.23.ar.92.li.de comp.med.* Sanat n. epilepticos, furiosos, vertiginosos, cephalalgicos, suspiriosos, anhelosos, comatosos, incubo, & aliis diuersis oculorum, aurium & capitis affectibus obnoxios. Stomachum quoq; optime purgat, affectiones hepatis emendat, lienis saburram tollit, illiusq; duritiem minuit, intestinorum morbis auxiliatur, futuras autem iam factas in illis partibus vomicas aut discutit, aut celerius aperit, & mēstrua his mulieribus mouet, quæ difficillime purgantur.

CAP. IV.

Hiera Diacolocynthidos magistralis.

℞. Pulpæ colocynt. ℥.j.
agarici,
ellebori nigri an. ℥.ß.
aloes ʒ.x.
diagridii,
polypodii,
mastiches,
opoponacis,
bdellii,
sagapeni an. ʒ.ii.
radic. enulæ campanæ,
cyperi,
angelicæ,
caryophillorum,
cinnamomi,
macis,
baccarum lauri,
granorum iuniperi,
cardamomi,
maioranæ,
stœchados,
croci,
spicæ Indicæ an. ʒ.j.
rosarum ʒ.iij.
mellis despum. ℔.j.ß.
misce, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Nihil æque confusum est in Pharmacopœorum Dispensatoriis atque Hierarum descriptio, quas quisque ad libitum varie & nominat, & immutat. Eandem n. sæpe triplici nomenclatura designatum videmus, vt illā, quæ modo *Hiera Pacchii*, modo *Archigenis*, modo *Ruffi*, modo etiam *Diacolocynthidos* nominatur: Et aliquando tres multum inter se differentes, eadē voce designatas comperimus, vt *Hieram Diacolocynthidos*, quæ alio modo à Mesue; alio à Nicol. Myrepsio, alio à Fernelio describitur. His vero omnibus *Hieram Pacchii* præferimus, vt meliorem, quā magistralem nuncupamus. Sic enim ab illius basi, & virium præstantia optima ratione nom-

nominatur. Et qui hanc habebit aliis omnibus, quæ *colocynthida* capiunt, à veteribus descriptis carere facile poterit. Quæ tamen à Pacchio describitur, cum benignior sit, poterit quoque haberi. Parandi modus sic esto.

Opoponax, bdellium & sagapenum per noctem, aut diem integrum macerentur in aceto potius, quam vino, propter simplicium, quæ ad compositionem accedũt, calorem; Dein optime colentur, & super cineres calidos acetum resoluatur. Purgãtia seorsim puluerentur, & olei amygdalini parum *colocynthidi* adhibendum, ne latescat inter terendum. Tum reliqua simplicia, primum duriora; postea aromata; Tandem omnia melli despumato permisceantur in legitimam, ac hieris debitam spissitudinem.

Hieræ magistralis facultates.

Hiera Diacolocynthidos magistralis eximiam habet vim, ad capitis, ventriculi, & abdominis morborum curationem, quos humor crudus, pituitosus, crassus, aut melancholicus committit. Maxime autem apoplexiæ, comati, lethargo, paralysi, epilepsiæ, incubo, asthmati, colico dolori, & melancholiæ hypochondriacæ conuenit, atque omnibus ventris affectibus, qui à pituita vitrea, aut gypsea proficiscuntur, vel qui modo quocunq; hebetem habent simul motum & sensum; vel alterutrum tantum.

SECTIO III.

DE ELECTVARIIS SOLIDIS ET TROCHISCIS PVRGANTIBVS.

Qui Antidotaria seu Dispensatoria vulgo dicta componunt, vel verius transscribũt, multum sibi laudis deberi putant, si medicamentorum etiam nulla arte & ratione descriptorum farraginem, à quibusuis authorib. depromptam congerant. Nos vero non modo selectiora, sed ex selectissimis, quæ optima sunt, & vsu longo comprobata damus. Quibus nonnihil, prout suasit ratio, vel addidimus, vel etiã detraximus, vt nimis rara, aut inutilia, aut incognita, non modo recentioribus, sed etiam authoribus primis. Raro enim non contigit, vt viri grauissimi ex aliorum tantum relatu multa dicant & scribant. Et quæ male audierunt, vel nõ norunt, pro veris vt habeantur, in lucem edũt & defendunt. Pauciora autem medicamẽta ideo hac in Officina describo, quod legitimã illorum compositionem, compositionis modum, illustrationem & facultates ostendam.

CAP. I.

Electuarium Diacarthami, seu Diacnicu. Des. Arnaldi Villanouani.

℞. Medul. sem. carthami,
hermodactylorum,
pulu. diatragacanthi frig. an. ℥. ß.
turbith. ʒ. vj.
zinziberis,
mannæ granatæ an. ʒ ij.
Diagridii ʒ. iij.
sachari candi,
carnis citoniorum conditorum,
mellis rosati an. ℥. j.
sachari albiss. ℥. viij. ß. fiat ex arte electuarium solidum tabulatum.

COMMENTARIVS.

Æque vt vsualis, sic controuersia Diacarthami descriptio, quam vix eandem apud duos authores inuenias, cum & trifariam à Iouberto descriptã habeas. Vnica tamẽ aliis melior, & certior, & tutior, quã scilicet ratione & vsu longo plures comprobarunt, cuiusmodi est, quam à N. Præposito mutuati sumus, licet paulo aliter ab Arnaldo Villanouano, primo illius authore descripta, comperiatur.

Nomen autem assumit à *Carthamo*, quod basis locum tenet, licet *turpethum* exuperet

exuperet copia & viribus, imbecillior nãque vis *carthami* purgatoria, quam *turpethi*. Vtriusque qualitas intenditur *zinziberis* adiectione. *Diagridium* & *hermodactyli* simul in compositione non tantum pituitam, sed & bilem ab articulis detrahũt. Castigatur illorum effera qualitas *carne citoniorum* condita. *Manna, diatragacanthum* & *sacharum* ponuntur ad leniendũ, contemperandum, pituitam detergendam & mouendam: *mel* ad conseruandũ.

Sic vero paratur *Diacarthamum*. A cortice primum purgatur *semen carthami*, deinde teritur; postea puluerantur *zinziber, turbith*, & *hermodactyli*: tum *diagridium* & *sacharum candum*: deinde *citoniatum*. Tandem *sacharo* ad electuarii solidi consistentiam cocto, & adhuc calenti, *mel, mãna*, & *cydoniatum* permiscebuntur, & postea pulueres; vt fiat electuarium solidum, in tabellas, lozẽgias vulgo dictas, discissum.

Facultates. Electuariũ diacarthami frequenti est in vsu, & fere in omnib. pharmacopoliis præparatum seruatur. Humores pituitosos valenter purgat, non solum à ventriculo & mesenterio, sed etiam è partibus remotioribus, si copia paulo maiore sumatur. Nonnihil quoq; ex humoribus biliosis detrahit. Proinde non tantum febribus quotidianis, & mere pituitosis prodest, sed etiam complicatis, & quæ ab humorum diuersorum mixtura exoriuntur.

CAP. II.

Electuarium de succo rosarum.

℞. *Succi depurati rosar. rubr.* ℔.j.
sachari ℔.j. ß.
Percoque in electuarium solidum, cui adde
trium santalorum an. ℥. ß.
masticbes ʒ.ij. & ℈.ij.
corticis citri sicci ʒ j.
caphuræ ℈.j.
Diagridii triti ʒ xj.
Ex arte fiat electuarium, in tabellas concinnatum, quarum singulæ pendeant ʒ.j. ß, *aut* ʒ.ij. *tantum.*

COMMENTARIVS.

Non sum is, qui ad ostentationem immutare vetera, aut noua promulgare desiderem, sed si quæ præter rationem acta recensentur, aut scripta leguntur. Is sum ego, qui meam de his libere sententiam feram: cuiq; enim philosophari concessũ est, & de rebus cognitis sententiam ferre.

Cum autem electuarium de succo rosarum, à Nic. Myrepsio descriptum, à Nic. Salernitano discerptum, à recentioribus varie consutum, & male concinnatum cõpererim, quæ pondere maiore ponuntur, minuere, quæ minori, augere, & quæ inepte, immutare non verebor. Omnium a. pondus consulto immmutaui: Succi enim rosarum quantitas cum nulla ratione debeat esse par *sacharo*, recte quidem est imminuta, auctum vero *sacharum*; libra nãque sachari citius & facilius coquetur in syrupum, vel electuarium, cum *succi rosarum* libra dimidia, quam cum integra, nec tamen vires habebit multo inefficaciores, aut minus roborantes.

De *santalorum* quoq; pondere aliquid detractum est, & exigua *corticis citri sicci* portio substituta, partim ad odoris & saporis maiorem suauitatem, partim ad putredinẽ arcendã, & membra vitalia recreãda. Caphuram nonnulli relinquunt propter grauem odorem: ego multũ probo, quod suo halitu & electuario gratiam conciliet, & qualitate permeante efficaciã maiorẽ.

Loco vero *Spodii*, quod non habetur, vel *Antispodii* vulgaris, seu *eboris vsti*, quod male substituitur, *mastichem* substitui ad ventriculi robur & *Scammonii* castigationem.

Spodium Arabum fictitium est.

Male vero *Ebur vstum Spodiũ* vocatur, & inepte profictitio Arabum spodio succẽturiatur: quicquid n. pharmacopœorum familia credat, vnicum tantum est spodiũ, nempe *pompholix*, seu *spodium Græcorum*, quod neutiquam intra corpus sumitur: imperite siquidem Arabum interpretes pro *Tabaxir spodium*, pro *spodio ebur vstum*

Ebur vstum non esse spodium.

Spodium esse saltem vnũ, & quodnam sit.

Tabaxir quid.

vstum dederunt. Nam Tabaxir est *succus, liquorve concretus arborum quarundã, siue arundinum crassissimarum & prægrandium, quæ aliquando flantibus ventis ex mutuo collisu conflagrant*: Ex istoq; incendio suum mendicauit spodium Auicenna, vel potius ex Tabaxir, infidus illius interpres Clusius spodium fecit suum. Verum nec *Tabaxir* ad nos ex India defertur, nec cannarum vstarum cineres ex Arabia: nec si adueherentur, magni essent in medicina vsus. Nec præterea ebur prudenter substituitur crematum. Proinde vel relinquendum, vel medicamentum aliud substituendum, quod parãdo medicamento sit congruum.

In vulgari autem descriptione maior *diagridij* quantitas ponitur, vt ℈. xxxvi. aut paulo plus, pro singulis vnciis compositionis. In nostra vero emendatiore dragma tantum dimidia ad vncias quasque accedit, adhucque medicamentum satis validum ac potens remanet, vt solito more calcar purgantium queat nominari, quod scilicet parua mole vires habet efficacissimas.

Parandi modus idem est cum *diacarthamo*; atque is ex descriptionis formula satis innotescit. Sunt, qui *succum rosariũ* tantummodo *distillatum* assumunt, in quo *gummi tragacanthum* maceant mucaginemque extrahunt ad puluerum cõprehensionem, & electuarii solidi concinnationem. Ego mallẽ in balneo Mar. succum inspissare in Rob spissitudinem, quo pulueres non male queunt concorporari. Si qui velint pro *diagridio scammonium* non præparatum ponere, quantitatem succi rosarum solitam poterunt ratione quadam relinquere.

Vires.

Electuarium de succo rosarum mere cholagogon est, atque potenter flauam bilem educendo, his affectibus cõgruit, & vtiliter datur, qui ab eadem materia proficiscuntur.

CAP. III.

Electuarium de citro solutiuum.

℞. Corticis citri conditi.
conserua florum violarum,
conserua buglossi,
pul. diatragacanthi frigidi,
diagridij an. ʒ. ß.
turbith ʒ. v.
zinziberis ʒ. ß.
foliorum sennæ ʒ. vj.
Sem. fœniculi dulcis. ʒ. j.
sachari albissimi in aqua rosarum soluti, & ex arte cocti. ℥. x. fiat electuarium solidum.

Si cui minus arriserit hæc à nobis sic restituta descriptio, & antiquior à magistro Stephano Arnaldo primum inuenta, & à Guidone Cauliaco celebrata magis probetur, sic iuxta eorum mentem parabitur.

Antiqua descriptio.

℞. Conserua violarum,
florum borraginis, an. ʒ. ij.
radicis buglossi,
corticis citri conditi an. ʒ. j.
zinziberis ʒ. ß.
pul. diatragacanthi frigid. ʒ. ij.
diagridij. ʒ. iij.
turbith. ʒ. iiij.
sennæ ʒ. v.
panis sachari ℥. x. fiat electuarium in tabulis, ponderis ℥. ß. quæ est iusta dosis.

COMMENTARIVS.

Electuarium de citro laxatiuum, catholicum, seu vniuersale catharticum est: Bilem enim vtrumque & pituitam satis potenter, ac sine molestia trahit, præsertim quod secundum priorem descriptionem à nobis emendatam paratur, in qua singula purgantia suum habent castigatorium: *senna fœniculum; turpethum zinziber; diagridium corticem citri conditum*, conseruas, & aquam rosaceam,

in qua coquitur *sacharum*. Quæ omnia cor & facultates roborant, & simul dicta purgantia mitigant. Puluis *diatraganthi* ponitur ad leniendum, *sacharum* ad detergendum, leniendum & conseruandum.

Porro quantitatem *corticis citri* quadruplo pondere posuimus, tum quia compositionis basis est, tum quia partes corporis principatum tenentes recreat. *Diagridii* quoque copiam augere fuit æquum ad reliquorum proportionē alioquin vis purgatoria, quæ iam erat imbecilla, aut non satis potens, conseruarum incremento, & impotentior multo, & imbecillior remansisset. Recte ergo medicamenti basis, roborantia, purgantia & castigatoria, ea, qua sunt à nobis descripta, proportione, permiscētur huic electuario, cuius, vt vsus facilis, sic tutissimus & probatissimus.

Debet autem coqui *sacharum* paulo infra cōsistentiam electuarii solidi, propter nimiam puluerum quantitatem.

Vires. Electuarium de citro solutiuum ob multiplicem illius vim purgatoriam, multi est vsus. Febribus enim tertianis & hemitritæis valde confert, stomachū optime purgat, prauam colluuiem in vtroque hypochondrio stabulantem expellit, cibi fastidium tollit, & malū corporis habitum emendat, cor & ventriculum roborat, & viscerum excrementitiam humiditatem absumit.

Additio.

Electuarium suauiter purgans. pro salubribus.

℞. passul. enucleatar. ℔. ß.
Glyzyrrh. mund. & crassiore modo contusa ℥ij;
macera in aqua fontana, colentur & exprimantur.
adde cortic. myrobalanor. luteor. & nigror. contusor. an. ℥ß;
Emblicor.
belliricor. an. ℥ß
fl. borrag.
bugloss.
violar.
anth. an. ℈j,
fol. sen. alex. mund ℥ß.
Coquantur & exprimantur
Expressis adde sacchar. candidiss. ℥iij. ß;
Iterum coquantur ad Syrupi consistentiam: auferantur ab igne, semirefrigerato adde
cinnam. ʒjß;
semin. fœnic.
anis. an. ʒij Mi.
fiat Electuarium: cuius dosis ℥i. ventriculo ieiuno.

Electuarium solutiuum D. Prechtelii.

℞. *mam. calabrin.*
sacch. violar.
cass. fistula an. ℥iß;
tamarindor.
sacch. ros. an. ʒiij. *dissoluantur in sequenti decoctione.*
℞. *capiller. vener.*
scolopendr.
hepatic. aureæ,
endiuiæ veræ,
fl. bugloss.
borrag.
violar. an. Mß,
sem. comm. frig. mai. an. ʒijß;
minor. an. ʒß;
prunor. nr. vij. decoquantur ad spissitudinem cum ℔. jß *sacchari, in fine adde rhab. opt.* ℥ß; *in substantia;*
fol. sen.
sem. anis. an. ʒiijß;

pulu-

pulv.diagrid.ʒß.Mi.
f.Elect. sec. artem.

Electuarium Alexandrinum Alexandri Petronii, Medici Romani.

℞.rad.polyp,querc.rec.
fol.sen.mundat:an.℥.iij,
sem.anis.ʒ ij,
coriandr.præpar.℈ij,
fiat decoctio sec.art. in aqua communi ad ℔,j,plus minus;
Colentur cum leui expressione,colato adde pulpæ cubebar.in vino maluatico prius coctar.&per setaceum transmissar,℔.ß,
sacchar.alb.℥ ij,postea coquantur ad consistentiam conuenientem.

Pueris & grauidis est tutum. Educit humores biliosos & adustos in febribus.

Diacydoniatum purgans pituitam.

℞.Agar.troc.rec.℥ iij,
medull:sem.cartham.℥ iiij.
contunde crasso modo: ferueant in ℔. iiij.aquæ,donec ℔.duæ supersint, colentur,iterum ferueat colatum; dum feruet, adiiciantur pulpæ cydonior. ℔.iiij,
mel.despum.℔.ij.
baculo agitentur bene omnia,fiat diacydonites purgans pituitam: Si aliis eges pharmacis,alia adiice.
Dosis ad ℥.ij.

Electuarium cum passulis.

℞.fol.sen.mundat. ℥ j. ß, Coquantur in vino maluatico, & cum hac decoctione misceantur carnis passular. per setaceum transmissarum ℥ iij ß.
conserv.ros.rec.℥ j,
rhab.elect.ʒ v,
cinnam.interior.ʒ iij,
zinziber.condit.ʒ ß.Mi.f.elect.

Electuarium de iuiubis.

Christophori Heinrici Eyreri, Medici Culmbacensis.

℞.rad.polyp.querc.rec.mund.℥ ij.
alth.
fol.sen.mund.an.℥ j.
sem.anis.ʒ j.
fiat decoctio in aqua fontana ad ℔. ß.deinde colentur cum leui expressione:in colato macerentur pulp. iuiubar. in vino albo veteri lotar. ℥ iij. transmissis per setaceum adde sacch. albiss.℥ j,bulliant ad iustam consistentiam.
Dosis ʒ ij.ante cibum.

Electuarium diaprunis magistrale D. Othonis Flösseri.

℞. prunor. mundat. ℔.ß. Coq. in suffic.quart.aq. fontanæ ad casum medietatis; deinde colentur, & pruna decocta per cribrum diligenter exprimantur, vt in cribro remaneant tantum ossa & cutis.expressa prunorum pulpa seorsim seruetur:
℞.colaturæ prædictæ prunor.℥ xij.
fol.sen.alex.mund.℥ j.ß,
turb.alb & gumm.ʒ ij,
caricar.pingu.nr.vj,
cinnam.ʒ ij.ß,
incisa bulliant ad casum medietatis, deinde iterum colantur & fortiter exprimantur:
℞.istius colati ℥ vj,
pulp.prunor.expressæ ℥ iij,
mann. opt. in prædicto colat. dissol. ℥ ii,
bulliant simul lento igne ad inspissationem Ecclegmatis. Ante inspissationem vero adde penid.

sacchar.caud.an.℥j.
gumm.arabic.ʒij.
diagrid.℥j.permiscendo diligentissime
f.sec. art.Ecclegma seu Electuarium.

Electuarium Caryo costinum Horatii Augenii contra podagram & omnes dolores articulares præstantissimum.

℞. hermodact.j.albor.à superiore cortice mundator.
diagrid.an.ʒij.
Caryoph.
costi.
cymini.
Zinzib.an.ʒj.

Trita & cribellata conficiantur cum Syrupo facto ex vino albo & melle simul coctis, donec Syrupi optimam consistentiam acquirant, f. Elect. Cuius dosis à ʒij. vsque ad ℥ß. Viris robustis, precedente humorum præparatione vsque ad ʒv. dari potest. *datur gratia præseruationis bis ac ter in anno adeo felici successu, vt ego (* inquit Augenius *) quam plures sanasse confitear solo huius vsu.*

Electuarium purgans Pistorii, in thermis vsurpandum.

℞. mann.Calabrin.℥iij.
fl.cass.rec.extr.℥ij.
succ.rosar.℥ij ß.
decoct.folior.sen. & sebest.℥iij.
Sacch. penidij ℥iiij. Coquantur ad mellis consistentiam & cum diagrid.
præp. ʒj.
medull. sem.cartham. ℥ß; f. Elect.
quod cum ol.sem.anis.℈ß
nuc.mosc.gutt.iiij.aromatisetur.

Electuarium Donum Dei vocatum Horatii Augenii.

℞. rad.polypod.querc.℔.j;
fol.sen.
fl. violar.
sebest.
tamarind.
passular.an ℥iij;
aq.fontanæ ℔.x;
macerentur per diem naturalem, mox decoquantur ad consumptionem medietatis, deinde colentur exprimanturque solenniter, decoctioni calidæ addatur sem. psyll.lib.j. ibidem premantur vsque quo mucilago conueniente extrahi possit, tunc colentur & exprimantur fortiter, colatoque iuri addantur sacchari secundæ decoctionis ℔.iiij;
pulp.tamarindor. & cassia cum prædicta decoctione extractar.an.℔.ß.iterum lento igne coquantur vsque ad inspissationē conuenientē, & cū infrigidari cœperint addātur infra script species;
℞. spodij
rhab.sel.
santal.rubr.albor.
rosar.
violar.
sem.papav.alb.
portuc.
endiv.
lactuc.
Scariol.
fœnicul.
anis.
Tragac.
amyli
rasur.Eber.
gumm.arabic.
berber.
fol.fumar.
rad.liquirit.an.ʒiij.
diagrid.ʒv.
myrobal.indor.
Emblicor.an.ʒvj;
Omnia per se subtiliter pulueri sata addantur, & in mortario diutissime conterantur ac in bonam Electuarij formam redigantur.

Exhibetur singulis dieb. decem aut duodecim ad ʒvj, cum aqua decocti artemisiæ ad affectus hystericos.

Diacydonium laxatiuum in nostris officinis vsuale.

℞. decoct.

℞. decoct. cydon. ℥xxxvj;
Sacchar. canar. ℥xij;
diagrid. ℥ijß.

Infunde diagridium cum ℥vj; spiritus vini optime rectificati, pone per triduũ in locum calidum, sæpius mouendo, transmitte per chartam emporeticam, reitera cum ℥ij noui spiritus vini, procede vt antea, donec reliquiarum diagridii nihil extet, fiatque secundum artem electuarium lucidum. Dosis. Adultis supra ʒij non exhibeatur; mediæ ætatis ʒjß: iunioribus pro ratione circumstantiarum ʒj vel ℈ij.

Extractum seu Electuarium passularum.

℞. hord. crudi Mj;
rad. liquirit. ras. ℥ß;
prunor. damascen.
sebest. an. nr. x.
fol. adianth.
cuscut. an. Mj.

Coque igne lento in lib. ij vini rhetici ad tertiæ partis consumptionem.

Hinc ℞. fol. sen. mundat. ℥jß.
rad. polypod. non corrosar.
myrobal. chebulor
Emblicor an. ℥ß
rad. mechoac. ℥jß;
fl. Epithymi,
thymi an. Mß.

Tusa infunde per noctem in priori decocto; post sacchari ℥iij dissolue & ad syrupi consistentiam coque addẽdo passul. minor. mundatar. per cribrum & setaceũ traiectar. ℔. j; Omnibus mistis asperge pollinis cinnam.
caryophyllor.
macis an. ʒß Mj.
f. Electuarium
cuius dosis ℥ij.

Vel

℞. fol. sen. alex. mund. ℥ijß.
zinzib. ℥jß.
galang.
cinnam an. ʒß,
Vini falerni ℔. j ciuilem.
infunde 24. horis, factaque leni ebullitione, colentur.
Cum colatura extrahantur per setaceum passular. minor. ℥vj,
Adde mann. ℥jß,
pulp. prunor. damasc. aut vngaricor ℥j.
sacchar. cand. ʒvj Mj.
f. Electuarium

Electuarium aureum regale Medici Principis Alberti Saxonicæ.

℞. rosar. rubr.
santal. albi.
rubri,
citrini an. gr. viij.
cortic. citri.
Sem. citri,
been albi,
rubri,
aloes;
menth. an. ℈j;
cinnam. el. ʒj;
mastic.
mac.
galang.
piper. nigri,
longi,
doronic.
nucistæ
caryophyllor. an. gr. xij;
cardamomi,
asari,
zinzib.
spicæ nard, an. gr. xv;
zedoar.
croci,
cubeb. an. gr. xij;
corall. rubr.
Sapphyri,
hyacynth,
smaragd.
granat.
ossis de cord. cerui,
rasur. Ebor.
limatur. argenti,

auri.an.ʒß;
myrobalan.citrin.
chebulor.
indor.
Epithym.
lapid.lazuli,
rhab.an.gr.viij.
sacchar.in succ borrag.
bugloss.
meliss.
vel aq. rosar. dissol. ℔. j. M. f. Electuarium.

Electuarium de cinerib. ad calculum. Horatij Augenij.

℞ ciner. vitri
scorpion
rad. caulium
leporis
lapid. spongiar.
sangu. hir. prep.
ciner. cortic. ouor. ex quibus pulli iam egressi sunt
gumm. nuc.
acori an. part. æqual.
petrosel.
dauci
pulegij
gumm. arab.
sem. alth.
piper. an. part. jß. Mi. & cum melle f. Elect.
Cuius dosis ʒ ij. ß. cum decoctione cicerum nigrorum.

Electuarium ex fructibus ebuli ad morbum Gallicum. Herculis Saxoniæ.

℞. fructuum ebuli maturor. ℔. ij. agaric. ʒjß.
vini maluatici cyathos ij manibus conterantur grana ebuli, misceantur vino & agarico, ponantur in olla vitreata per horas 24. coquantur ad consumptionem vini, residuum transmittatur per setaceum & pro quauis vncia addatur syr. acetos. citri, & sacch. fini an. ʒj. deinde pro singula libra addantur lapid. armenij
ellebor. nigr. an. ʒ ij, Mi. f. elect. cuius dosis ʒj. vel ʒjß.

Electuarium ex ligno guaiaco D. Prechtelii. ad morbum gallicum.

℞. vuar. passul. ℥iij. abluantur primo in aqua simplici, deinde in aqua fumaria & contundantur.
pulpæ sebest. cum aq. borrag. extract. ʒjß,
succi helenij depurati ℥ iij.
conserv. fumar.
borrag.
beton. an. ℥jß,
lign. indic. select. subtilissime pulverisati & cribrati ʒvj.
Theriac. vet. opt. ʒijß,
rob. granor. ebul. ℥ij,
sambuc. ℥j, Mi. cum syr. de stœchad. f. elect.

Electuarium antepilepticum Herculis Saxoniæ.

℞. cranij human. ʒij.
sem. pœon. ʒjß,
visci quercini,
cerebr. mustel. an. ʒj.
coagul. lepor. aut hœdini ʒß,
cardamomi,
piperis an. ʒj,
mellis quant. suffic. Mi. f. Electuar.

Electuarium contra vertiginem præstans eiusdem.

℞. Epithym. ʒviij,
myrobalanor. citrinor. ℥ij.
pulp. tamarind. ℥j;
fol. endiv.
cichor.
portulac. an. Mj.
fumar. Mij.
passular. pingu. ʒvj.
bulliant in suffic. quant. aquæ, & facta expressione diligenti
℞. succ. cydon.
granator. agrest. an. ℥iij.
pulp. prunor. damasc. ante in prædicto deco-

decocto coctor.extracta & per setac.
transmiss. ℔.j:
bulliant simul vsque ad mediocrem
consistentiã,tum adde fl.cass. rec. ℥vj,
pulp.tamarind. ℥ij,
spec.diatr. santal. ℥ß,
sacch.fini quant.
suffic.Mi.f.Electuarium.

Electuarium ad ophthalmiam Eiusdem.

℞. Euphrag.
fœnic.
beton.
chelidon.
siler.montani,
rutæ.an.ʒj,
cardamom.
zinzib.
petrosel.
piperis an.℥j,
sacch.in aq.euphrag.dissol.quant.suf-
fic.Mi.f.Elect. de quo post cœnam
quotidie sumatur.

Electuarium Eiusdem ad melancholiam hypochondriacam cum palpitatione cordis.

℞. fol.meliss.
ocym.
agrimon.
betonicæ,
pulegij.
fl. bugloss.
borrag.an.M.j.
cortic.citr.p.ß.
sem.citr. ℥j,
caryophyllor.
cinnam.
lign.aloes,
maceris.an.ʒj,
fol.sem.mund.℥vj.
Epithym.
rad.polypod.an.℥iij.
myrobalanor.chebul.
citrinor.an.℥j.
passul.pingv.enucleatar.℔,j,
Aromata illa ligentur in syndone &
omnia bulliant in suff. quant.aqua ad
consumptionem medietatis: facta ex-
pressione adde pulpa prunorum dul-
cium, quæ bullierint in prædicto de-
cocto, ℔.j. iterum bulliat hæc pulpa
ad mediocrem consistentiam. Adden-
do cinnamomi selecti ℥ß; & in fine
sacchari albi quantum sufficit Mi.f.
Electuarium, Cuius ego præbeo
ʒvj vel ℥j singulis vel alternis
diebus, si aluus sit lubrica.

Electuarium Eiusdem ad fluxum Epaticum.

℞. succor.menth.
absynth.an.℥ß.
passular.℥j.
myrrh.
croci aa.℥ß;
caryophyllor.
cyperi,
calami aromat.
olibani an.ʒj,
hepat.lupi ʒij,
mellis aut sacchari, quantum sufficit,
Mi.f.Electuarium: Cuius dosis ℥ß.
cum vino aromatico.

Aliud Eiusdem ad imbecillitatem epatis.

℞. cinnam.
piperis,
pyrethri,
caryophyllor.
macis.an.ʒß,
myrrhæ,
olibani,
mastic.an ʒj,
spic.
schœnanth.an.ʒjß,
succor.absynth.
menth.an.℥j,
sacchari quant.sufficit Mi.f.Electua-
rium: Cuius dosis ʒiij.quibus sum-
ptis statim hauriatur vinum ge-
nerosum.

Electua-

Electuarium de chalybe Herculis Saxoniæ ad Scirrhos lienis.

℞. rad.irid.℥ß;
ſam.erucæ,
vrticæ,
tamariſc.
ceterach.
cortic.capparum,
gentian.
rubiæ tinctor.an.℥ij;
ammoniac.
bdellij
opoponac. an.℥j;
piperis,
coſti,
caſſiæ lignea
Cinnam.an.ʒß;

Diſſoluantur gummi in aceto forti, Cætera vero terantur in puluerem tenuiſſimũ: deinde adde chalybis in acet.præpar.℥ij; mellis quantum ſufficit Mj.f.Electuarium, cuius detur ℥ß.vel ʒvj ad ſummum.

Aliud Eiuſdem de chalybe, quo frequentiſſime fuit vſus.

℞. fol.ſen.℥iij;
Epithymi,
rad.polypod.
pulp.caſſ.an.℥ij;
tamarind.℥jß;
myrobalanor.omn.℥j;
bulliant in aquar.borrag.
agrimon.
Endiv.an.℔.jß;

Vel ℔.ij vſque ab conſumptionem medietatis: Colentur & colaturæ adde ſacch.fini ℔.ij: bulliant in prædicto decocto vſque quo incipiant craſſeſcere: poſtea adde ſequentia, nempe maſtic.
rubiæ tinctor.
raſur.Ebor.
liquirit.
ſem.fœnugræc.
Siler.montan.
nigell.
apij,
erucæ,
vrtic.
lactuc.
petroſel.
endiv.an.ʒij.
portulac.
lini
ſchoenanth.
eupator.
tamariſc.
nuciſtæ.
macis.
cinnam.
caryophyllor.
ſpicæ nardi an.ʒj;
fol.agrimon.
beton.an.℥ß.
croci ʒß;
limatur.chalyb.℥ijß; Mj.

f. Electuarium. Cuius doſis ſit â ʒvj ad ʒj. Hocego, inquit Saxonia, ſæpe vſus ſum, cum maxima fœlicitate in ſcirrhis lienis, febrib. quartanis & aliis affectib. melancholicis.

Aliud Electuarium de chalybe.

℞. limatur.chalyb. ℥ij.ſteratur bene ſuper marmore duriſſimo cum aceto in ſubtiliſſimum puluerem, exiccetur loco calido, idque ſepties repetatur,
℞. huius limaturæ ℥ij;
cinnam.opt.
nuciſtæ an.ʒj;
rhab.opt.ℊij;
ſpec.arom.roſat.ʒjß;
mell.opt.deſpumat.
ſacchar.clarificati an. ℥iij, lento igne fiat Electuarium. de quo detur virginibus cachecticis, quibus menſes non rite fluunt, & in hepatis obſtructionibus.

Aliud Electuarium de chalybe. Horatii Augenii in intemperie frigida mulierum maxime vtile.

℞. piper

℞. piper.
zinzib. an. ℥ß.
cardamomi,
caryophyllor.
doronici. aut angelic.
croci an. ʒij.
zamarisc. ℥ß.
sem. basilici
anisi an. ʒß.
limatur. chalyb. præp. libr. ß.
mellis despumati libr. iij. Mj.
f. Electuarium.

El. ctuarium de soldanella.

℞. cinnamom.
sem. fœnic.
anis.
squinanth. an. ℥ß.
coquantur in aqua pura ad consumptionem medietatis, colentur in colatura dissolue sacchar ℥. iiij.
coq. iterum ad spissitudinem; postea adde pulueris soldanellæ rec. ℥jß.
misceantur, donec omnia coeant: & fiat electuarium.

Electuarium de macere.

℞. maceris horis 24. in aceto vini infusæ, exiccatæ & pulueris. ℥vj.
Theriac. Andr sen vet. opt. ℥jß.
conserv. fl borrag.
bugloss.
rosar. an ℥vj.
xyloaloes boni ℥ß.
bol. armen. præp. ℥iiij. Mi.
cum syr. conseruationis citri fiat electuarium.

Electuarium Diasatyrium correctum.

℞. rad. satyrionis in vino maluatic.
infusar. ℥jß.
carn. dactylor.
amygd. dulc.
pinear. mundat.
pistacior.
nuc. indic.
zinzib conditor. an. ℥ß.
cinnamomi
croci an. ʒij.
zinzib. alb. ʒijß,
caryophyllor.
galgan.
piper. longi
nigri an. ʒjß
nucist.
maceris,
granor. paradysi,
zedoariæ an. ʒj,
linguæ auis,
caudar. stincor.
boraci. alb.
assæ dulcis an. ʒjß,
lign. aloes,
cardamom. an. ʒj,
cubebar.
been albi,
rubri an. ʒß,
menth siccæ ʒij,
sem. anisi,
raphani,
nasturtii,
eruc.
vrtic.
asparagi,
cœparum an. ʒj,
ambræ ℈ß,
mosch. ℈j,
penid. quart. ß. Mi. f. electuarium cum syrupo appropriato.

Diacydonium optimum Simonij.

℞. succ. cotoneor. depurati ℥xxiiij,
mell. opt. despumati,
sacch. alb. in aq. melissæ depurati an. ℥xij,
Coctis ad ignem lentum pro iusta spissitudine, igniq; ablatis atq; adhuc tepentibus insperge cinnam. sel.
nucistæ an. ʒjß.
coriand. in acet. præp. ʒii,
lign. aloes ℈j,
caryophyllor. gr. xvi.

ocymi odoratiss.
meliss.
mentha an. ʒß.
spec. diarrh. abbat. ℈ij.
sacch. ros. tabellat. ℥iij.
mosch gr. xij.
omnib. tenuissimo tritis cretisque f. diacydonium secundum artem.

Electuarium confortatiuum nobile. Physici regis Ferdinandi.

℞. *pulp. capon. vel perdicis cocti* ℔.ß,
cardamom.
cinnam.
caryophyllor.
cubebar.
zinzib.
tragag.
gumm. arab.
galang.
nucistæ,
maceris,
croci, an. ℈ß.
amyli,
glyzyrrh.
amygd. dulc.
pistaceor.
auellanar. omnium mundator.
passular.
sem cucumer.
melon.
cucurb.
papau. alb.
lactuc.
portulac. an. ℈ij,
penidior. ℥ij *misceantur omnia cum carnibus incisis & cum saccharo in iusculo caponis dissoluti* ℥xij.
fiat electuarium.

Electuarium mirabile, quo insignis quidam Medicus vsus ad finem vitæ.

℞. *sem. siler montan.*
chamædr. an. ʒij,
rad. chelidon.
cumin.
petrosel.
apii an. ʒj,
cinnamom.
piper.
zinzib. an ʒij.
fol. puleg.
hyssop.
aneth.
saxifrag.
fl. aneth.
granor. iuniper. an. ʒij,
pulueri sentur omnia, misceantur simul & cum mell. albi despumati ℔. jß. *f. Electuarium.* Cuius dosis mane & vesperi ad quantitatem nucis. Lumen debile restaurat, stomachum confortat, humores superfluos purgat, renes mundificat, omnes ventositates expellit & ad multa alia probatissimum est.

De Trochiscis libro sequenti disserere proposuimus, vt qui roborantes fere sint, vel alliotici, seu alterantes, paucis quibusdam exceptis, iisque purgantibus, de quibus hac in sectione & serie breuiter nunc agere nostra methodi ratio suadet.

CAP. IV.

Trochisci de Rhabarbaro.

℞. *Rhabarbari boni* ʒ.x.
succi eupatorii,
amygdalar. amararum an. ℥.ß.
rosarum ʒ.iij.
spicæ Indicæ,
anisi,
rubiæ tinctorum,
absynthii,
asari,
sem. apii an. ʒ.j.
formentur ex arte trochisci ʒ.j. *pondere.*

COMMENTARIVS.

Raro parati reperiuntur in officinis eiusmodi

iusmodi pastilli, quibus dum opus est, solent Medici *rheum* assumere, & aliis simplicibus proposito scopo idoneis permiscere. Prudentes tamẽ pharmacopœi, nec auaritiæ nimium dediti illis nõ carebunt, quorum scilicet optima est descriptio, & salutaris vsus.

Parandi modus. Vt autem rectissime parentur, *rheum* & *asarum* tenuissime læuiganda sunt, vt facilius hepatis sinus, mesenterii anfractus, & vteri renumque vias peruadere queant, reliqua quoque tenuiter pulueranda: deinde cum *eupatorii succi* quantitate sufficienti fiat massa molliuscula, de qua formentur trochisci cuiusuis figurę. Si succus *Eupaterii* definita quantitate pulueribus excipiendis non sufficiat, augendus, vt omnia simul facilius subigantur. Concinnati trochisci exsiccandi, & seruandi ad futuros vsus.

Vires. Trochisci rhei valent ad frigidos, biliososque iecoris affectus, ad eius obstructionem, dolorem, tumorem, & deprauatam actionem. Hydropi quoque vel præsenti, vel imminenti prosunt, & morbo regio, seu ictero.

CAP. V.

Trochisci de agarico D. Galeni.

℞. *Agarici albiss. scalpro tenuiter comminuti ℥. ij. aut quantum voles; macera in vini albi, in quo fuerit zinziber infusum. quantitate sufficienti & fac massam mollem; & ex ea trochiscos: qui exsiccati denuo pulverentur: eodem vino subigantur in pastam: ex qua rursus trochisci formentur, siccentur, seruentur.*

COMMENTARIVS.

Vario modo apud Mesuem præparatur *agaricus*, *libro de simplicibus*, cum *mulsa*, cum *oxymelite scillitico*, cum *sale gemmeo*, cum *sero lactis*, cum *dauco*, & aliis simplicibus.

Galenus minori, faciliori, & commodiori apparatu in trochiscos effingit, in arte pharmacaria vsitatissimos, quos hic describimus, & tanquam præstantiores magis probamus. Nonnulli *salem* gemmeum permiscent, vt suo, inquiunt, pondere, *agaricum* ad fundum ventriculi delabi cogat, vt sua abstersoria facultate purgationem iuuet, & vim illius tardam excitet; *zinziber* tamen sufficit cum *vino*, non modo ad vomitoriam qualitatem arcendam, sed ad pigram vim purgatricem excitandam, lentos & crassos humores attenuandos & incidendos, atque è partibus remotioribus attrahendos. *Zinziber* autem & sua partium tenuitate per structa viscera *agaricum* defert, & suo calore vim purgatoriam iuuat, & aromaticitate ventriculum, cor, & partes nobiles recreat, quemadmodum & vinum, quod sua adhuc ponderosa substantia *agarici* cohibet leuitatem; cuius ratione ad fundum ventriculi pigre delabitur, atque supernatans per vomitum aliquando solus, interdum cum humoribus excluditur.

Trochisci de agarico pituitosum humorem non tantum è prima regione corporis purgant, sed etiam è partibus longius dissitis, si maiore copia sumantur. *Vires.*

CAP. VI.

Trochisci Alhandal. D. Mes.

℞. *Pulpæ colocynthidos à seminibus mũdatæ ℥. x.*
incidantur & fricentur manibus
cum olei rosati ℥. j.
gummi Arabici,
tragacanthi,
bdellii an. vj.
macerentur tres aut quatuor dies in aqua rosarum, vt perfecte liquescãt: deinde cum pulpa dicta, & parte istius mucaginis fiant trochisci, qui in vmbra siccati, denuo terantur, & cũ reliqua mucagine rursus fiant trochisci, iterum siccandi & seruandi.

COMMENTARIVS.

Trochisci colocynthidos, seu Alhandal, vt loquuntur Arabes, vtiliter iniici possunt in omnes compositiones, quæ *colocynthidem* recipiunt: Eam enim simplicem, aut non castigatam sumere molestum est, præparatam & trochiscorum forma, vel alia concinnatam, vt consuetum, sic tutum. Sic enim præparata medicamentorum aliorum compositiones ingreditur, quorum virtutem acuit; vndevalidius pituitam, aut alios humores crassos, lentos, & viscidos educunt.

Vt autem recte prædicti trochisci fiant, eligenda primum pulpa *colocynthidos* albissima & leuis, quæ non modo forficibus incidenda, sed etiam tenuissime pulueranda: nam crassius trita & intro sumpta dysenteriam sæpe mouet, abrasis intestinis ab illius portiuncula ilei gyris & anfractibus stabulante. In veteri Mesues codice *pulpæ colocynthidis* ʒ.x. tantum ponuntur. Verum locus erroris suspectus est, & pro ʒ.x.℥.x ponendæ, alioquin *olei rosati* quãtitas minuenda, nec non *bdellii*, & aliorum gummi, quorum singulorum ʒ.ij. tantum sufficiunt ad mucaginem, decem vnciis *colocynthidos* semel atque iterum excipiendis destinatam.

Facultates. Trochisci Alhandal potenter viscidam pituitam, & succos omnes glutinosos purgant: Proinde multum conferunt colico dolori à pituita vitrea & lenta nato, apoplexiæ, vertigini, epilepsiæ, asthmati, morbis frigidis, & arthriticis, qui vix medicamentis communibus cedunt.

ADDITIO.

Trochisci de agarico Viennensium.

℞. *agaric. albiss. ℥ ii.*
zinzib. pulueris at. ʒij.
sal. gemm.
mastic. an. ʒij. misceantur omnia simul, fiant trochisci cum infusione zinziberis in vino albo.

De aliis trochiscis alterantibus & roborantibus *libro sequenti*; superest, vt alia purgantia solida, nempe catapotia describamus.

SECTIO IV.

DE PILVLIS.

Superioribus sectionibus electuaria tam liquida, quam solida omni & morbo & causæ morbificæ accommodata dedimus. Nunc vt idem præstemus in describendis catapotiis, seu pilulis, quas plerique medicamentis, quibuslibet præponunt, methodi nostræ suadet ratio. Ab his autem auspicabor, quæ inter purgantia solam aloem recipiunt, deinquæ aloem & agaricum; tum quæ cum vtroque rheum, postea quæ sennam; tandem quæ turpethum, aut diagridium, aut colocynthidem, aut violentius aliquod catharticum admittunt, describam. Ab aloe vero ducitur initium, quod sit non solum basis fere omnium catapotiorum, sed quod viscera partesque nobiles recreet, & vix alio modo sumi possit: quæ enim valde amara sunt, vt aloe, & ingrata, cum difficillime forma liquida & potulenta hauriri queant, pilularum forma dari solent, vt facilius deuorentur, vt cap. 14. lib. 3. Institut. demonstrauimus.

CAP. I.

Pilulæ stomachicæ, vulgo ante cibum. D. Mes.

℞. *Aloes optimæ ʒ.vj.*
mastiches,
rosarum, an. ʒ. ij.
Cum syrupo rosato, vel absynthii, fiat massa molliuscula.

COMMENTARIVS.

Omnes pilulæ, quæ *aloem*, vel *rheum* tantum, aut vtrumque simul inter purgantia admittunt, & clementer purgant, quæque humores tantum è prima regione tra-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0082-7 DFG

ne trahentes, stomacho prosunt, *Stomachicæ* vocantur, vel *pilulæ ante cibũ*, quod quauis diei parte, paulo ante pastus, tuto sumi possint: cuiusmodi sunt pilulæ *de aloe rosata*, quæ fiunt ex eadem in succo rosarum nutritæ, & cum vino in massam coacta. Vt etiam *pilulæ Scaligeri, Ruffi & de hiera*. Vsitatissimæ tamen cum sint, quas dedimus, & quouis tempore paratu facillimæ, hæ tanquam regula omnium stomachicarum debent in omnibus pharmacopoliis asseruari. Verum parua quantitate tantum parandæ sunt, vt recentes semper habeantur. Diutius enim asseruatæ nimium exsiccantur, earumque virtus hebescit. Debet vero Massa aluta quadam, oleo pauco delibuta, inuolui; deinde in vase stanneo optime clauso reponi.

Pilulæ omnes, & reliqua purgantia, dari minime debent, nisi ventre exinanito; præsertim vero, quæ ex partibus remotioribus humores noxios trahere debent. Quæ longe ante, & post pastum, vt post primum somnum commodius & vtilius sumuntur. Stomachicæ non item; sat enim est, si sumantur hora vna ante ientaculum, vel alium pastum, vt blande subducatur aluus, & pituita quædam, aut alia parua colluuies in ventriculo & vicinis partibus contenta expurgetur; quam quidem omnes stomachicæ blande educunt, stomachum roborant, & appetitum resarciunt, vel sopitum excitant. *Vires.*

CAP. II.

Pilulæ Ruffi, vulgo pestilentiales, seu communes.

℞. *Aloes optimæ* ℥.ij.
myrrhæ ℥.j.
croci ʒ.ß.
cum oinomelite optimo, fiat massa mollis.

COMMENTARIVS.

Vix quoddam datur medicamentum à quodam præter authoris primi mentem non mutatum. Hæ pilulæ ex paucis componuntur, à multis varie mutantur. Sunt, qui *myrrhæ* tertiam partem adiiciunt, alii tantum quartam; quidam octauam, nonnulli *crocum* & *myrrham* æquali pondere commiscent; alii mediam tantum partem *croci* ad *myrrham* adiiciunt, vt *myrrhæ* ad *aloem*, vt nos in hac descriptione, Medicorum celebriorum sententiam secuti, fecimus.

Horum autem catapotiorum inuentionem Rondeletius Ruffo denegat, quod potionem, inquit, quam pilulas potius tradiderit, vt ex Paulo Ægin. *cap. 36. lib. 2. de morb. pop.* liquet. Hic sane medicamentum quoddam ex *aloe, myrrha, & ammoniaco thymiamate in vino odorato tritis*, describit, potumque nominat, fabæ tamen magnitudine exhibet, quæ rerum potulentarum mensuræ repugnat, solidarum conuenit: ideoque Ruffum posterior ætas illarum esse primum authorem non sine ratione credit. Pro *vino aromatico oinomel* generosum substituimus, pulueribus excipiendis maxime idoneum. Si enim solo vino recipiantur, massa hinc subacta, breui duritiem pene lapideam nanciscetur. Syrupus quoque de *absynthio* illis admittendis multum aptus erit.

Pilulæ Ruffi pestilentiales dicuntur, quod pesti conueniant, sed potius arcendæ & præcauendæ, quam curandæ. Ratione enim *aloes* corpus ab excrementis liberatur, per *myrrham* à putredine vindicatur, à *croco* cor & facultates vitales recreãtur. Pesti tamen factę parum prosunt, vt quæ medicamenta magis cardiaca, valentiora, & alexipharmaca ad sui curationem postulet. *Qualitates.*

CAP. III.

Pilulæ mastichinæ.

℞. *Masticbes* ℥.ß.
aloes ʒ x.
agarici ʒ iij.

Confice cum hydromelite vinoso, & fiat massa mollis.

COMMENTARIVS.

Pilulas omnes, quæ mastichem excipiunt, Mesue stomachicas appellat, quarum non ipse solum varias descriptiones exhibet, sed etiam qui post illum ea de re scripserunt, & Antidotaria promulgarunt, modo *aloes*, modo *agarici*, modo *mastiches* pondus augentes, vel minuentes, aut alia adiicientes.

Pilulæ de aloe lota.

Vsitatior & tutior est descriptio, quam hic damus, cui *diamoschi* parum addatur, erunt pilulæ de *aloe lota* iuxta vulgarem editionem. Parandi modus facilis est. Debet vero *agaricus trochiscatus* sumi, postea teri, vt & reliqua, nempe *aloe* & *mastiche*, atque cum *hydromelite* aptius, quam cum vino subigi, tum ad efficaciam, tum ad conseruationem.

Petrus de Abano perhibetur earum author, quibus ab exuperante medicamento, nempe *aloe* nomen non dedit, ne simul eiusdem nominis catapotia multa ac diuersa describerentur.

Vires.

Pilulæ mastichinæ stomachum blande purgant, optime roborant, totius abdominis excrementitios humores sine molestia detrahunt & expellunt, doloribus capitis prosunt, & vteri affectibus multis.

CAP. IV.

Pilulæ de tribus solutiuis.

℞. *Rhabarbari,*
aloes,
agarici an. ʒ. iij.
Trita excipiantur syrupo rosarũ pallidarum, & cogantur in massam.

COMMENTARIVS.

Vocantur hæc catapotia *de tribus solutiuis*, quod tria tantum simplicia purgantia admittant: Syrupus rosarum pallidarum, quo illa excipiuntur, purgatorius quidem est, sed simplex medicamentum non dicitur. Stomachicæ quoque sunt hæ pilulæ, licet paulo validiores superioribus, propter *agaricum*; qui si trochiscatus ponatur, vt certe debet, vim incidendi & attenuandi maiorem habebunt, & minus vomitoriam. Parandi modus facilior est, quam vt nos moretur.

Vires.

Humores biliosos & pituitosos, crassos & lentos à ventriculo, cauis hepatis & lienis, & à mesenterio perbelle purgant, stomachum roborant, & appetitum reuocant. Sic paucis, quæ de his dicenda, complector.

CAP. V.

Pilulæ Imperiales D. Fernelij, seu Catholicæ.

℞. *Aloes optimæ ℥ ij.*
rhabarb. electi ʒ j. ß.
agarici trochiscati,
fol. sennæ mundator. an. ʒ j.
cinnamomi ʒ iij.
zinziberis ʒ ij.
nucis moschatæ,
caryophyllorum,
spicæ nardi,
mastiches an. ʒ j.
Cum syrupo violato subactæ cogantur in massam.

COMMENTARIVS.

Egregiam his catapotiis non iniuste denominationem dedit author, vt quæ agendi benignitate & multiplici dote, præ cæteris egregium titulum mereantur. Possunt quoque dici pilulæ *Catholicæ*, vt quæ & vniuersos humores, & ab vniuersis partibus expurgent, ab hepate, liene, ventriculo, cerebro, & cum dosi paulo vberiore, à partibus quoque longius dissitis.

Quædam eiusdem nominis describuntur à Nic. Præposito, quæ quod pluribus constent, & efficaciæ sint minoris, raro parantur.

Pilulæ

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0084-9 DFG

Vires. Pilulæ Imperiales Fernelii omnia viscera infarctu liberant, purgant, roborant, & humores quosuis noxios & obuios educunt, omniumque partium nutritiarum œconomiam iuuant.

CAP. VI.

Pilulæ de eupatorio maiores D. Mes.

℞. *Myrobalanorum citrinorum,*
succor. eupatorii,
absynthii an. ʒ.iij.
rhabarbari ʒ.iij.ß.
masticbes ʒ.j.
croci ʒ.ß.
aloes ʒ.v.
Succi, vel potius syrupi endiuiæ quãtum sufficit, ex arte fiat massa.

COMMENTARIVS.

Catapotiorum ex *eupatorio* duas Mesue formulas describit; priora, *maiora* nominat, quæ hic inseruimus; alia *minora*, quæ raro, imo rarissime ambo parari solent. Illa tamen cum valde commendentur ad icterum, & omnem iecoris obstructionem, ægrorum felicius res ibunt, si in pharmacopoliis habeantur. Deberent autem à *rhabarbaro* potius denominari, quod in compositione cæteris præpolleat. Verum solent authores medicamentis à se compositis nonnunquã imponere nomina ad placitum magis, quam rationem validissimam.

Porro ad harum pilularum præparationem succi *eupatorii veri*, vel eius loco *agrimonii*, & *absynthii* per euaporationem inspissandi, exsiccandi, & postea puluerandi, deinde aliis simplicibus seorsim tritis commiscendi, tum omnia *syrupo de endiuia*, vel *cichorio* comprehendenda in massam idoneam. Perperam faciunt, qui Mesuei consilium secuti pulueres excipiunt *aqua endiuiæ*, & cogunt massam.

Vires. Pilulæ de eupatorio minores non solum ictero conducunt curando, sed etiam febribus periodicis ac circuitu repentib.

CAP. VII.

Pilulæ sine quibus esse nolo D. N. Præpos.

℞. *Aloes optimæ* ʒ.xiiij.
quinque generum myrobalanorum,
rhabarbari,
sennæ,
agarici trochiscati,
masticbes,
absynthii,
cuscutæ,
rosarum,
violarum an. ʒ.j.
diagridii ʒ.vj.ß.
mellis succo fœniculi exspumati q.s.
fiat massa, vt artis est.

COMMENTARIVS.

Vniuersales sunt hæ pilulæ, vt Imperiales, sed magis cholagogæ, & valentiores propter *diagridium*. Earum nomenclatio quadam circumlocutione designata efficaciam & vsus necessitatem notat, vt quibus vel paterfamilias, vel alius, qui optime suæ sanitati prospectum voluerit, minime carere debeat, quandoquidem ad earum compositionem accedunt, quæ à cunctis partibus præcipuis humores deducunt, & easdem roborant. *Rheubarbarum* basis erit, si à parte earum præstantiore sumi debeat, vt *scammonium*, si à valentiore & magis exuperante, vel *myrobalani*, si à fructuum pondere.

Vt recte parentur, *scammonium*, *aloë*, *agaricus*, & *mastiche* seorsim pulueranda Reliqua partim seorsim, partim simul. Non sunt vero subigenda cum aqua, aut succo *fœniculi*, vt placuit authori, sed cum *melle* eodem succo depurato, ad syrupi consistentiam, aut paulo infra cocto, ne citius siccescant, aut marcescant.

Pilulæ, sine quibus pituitam & bilem vtram- Vires.

tramque vndique rrahunt, sed precipue ex capite, oculis, & sensibus. Proinde oculorum suffusiones minuunt, visum conseruant, aurium dolores tinnitusque soluunt.

CAP. VIII.

Pilulæ aureæ. D. N. Myr.

℞. Aloes optimæ.
diagridii an. ʒ.v.
rosarum rubr.
sem. apii an. ʒ.ij. ß.
sem. anisi,
fœniculi an. ʒ.j ß.
pulpæ colocynthid.
croci,
mastiches an. ʒ.j.
Cum gummi tragacanthæ in aqua rosarum solutæ, vel potius cum melle rosato concinnetur pasta, consistentiæ legitimæ.

COMMENTARIVS.

Non abs re insultat Nicol. Præpositus in Nic. Myrepsum harum pilularum authorem, quod *diagridium* quantitate maiore posuerit, nec locum mendo carere suspicatur, dum ait, *& credo, quod debuit dicere, diagridii ℈. v. non ʒ. v. quod sane colligi potest ex eiusdem Myrepsi verbis qui in fine c. 107. dosim harum pilularum definiens sic habet; Informentur ad modum ciceris cum aqua infusionis tragacanthæ, & dentur de eis vesperi nouem aut vndecim cum mulsa aut vino.* Hæc enim quantitas saltem ʒ.j. ß. est, aut ʒ. ij. quæ fere diagridii ʒ. ß. admittit. Vtut sit, nunc is inualuit vsus, vt iuxta modum descriptum parentur; ea tamen lege, vt iusto ac idoneo pondere exhibeantur, pro Medici prudentia & ægrotantis viribus; cui purgando, si *diagridii* gr. iiij. aut v. sufficiant, ea tantum mole catapotia dentur, quæ istam solum diagridii dosim receperit.

Optime vero *mastichem* adiecit Nicol. Præpositus ad ventriculi robur, ne tam violentorum purgantium attactu lędatur. Recte quoque *tragacanthum* permiscebitur ad *scammonii* fertitatem mitigandam. Tutius vero *Trochisci Alhandal* ponentur, quam *colocynthis* ipsa non castigata: omnia tenuissime puluerata cum melle rosato cogentur in pastam consistentiæ legitimæ; sic enim diutius molliuscula remanebit, quam *gummi tragacanthæ* dissoluto subacta & comprehensa.

Dicuntur autem pilulæ aureæ magis ab aureo colore, ratione *croci*, quam ab effectu aureo, hoc est, præstanti, ac insigni: *Non enim omnia medicamenta, quæ aluum potentissime ducunt, & affatim humores purgant, aurea seu præstantissima sunt, sed quæ sine molestia tantum noxios, & cum facilitate extrahunt.* *Vnde dicantur aureæ.*

Pilulæ aureæ plurimum cholagogæ sunt: Bilem enim valenter attrahunt, pariterque pituitam, non modo ex ventre inferiore, sed etiam superiore, videlicet capite: propterea sensus oculosque expurgant, iisque aciem restituunt. *Vires.*

CAP. IX.

Pilulæ de agarico D. Auic.

℞. Agarici ʒ. iij.
radic. ireos,
prassii an. ʒ j.
turbith ʒ.v.
hieræ picræ ʒ. iiij.
colocynthidos,
sarcocollæ an. ʒ ij.
myrrhæ ʒ.j.
Misce cum sapa, & fiat massa, vt artis est.

COMMENTARIVS.

His catapotiis Nicol. Præpositus *mastichem* addidit, damnant reuerendi patres censores Mesuei; probat Fernelius, quod similiter ex Præposito transscripserit; improbat Ioubertus, suæ tamen opinionis rationem subticens. Ego nec nocituram, nec valde profuturam puto; si enim defuerit, non deerunt ventriculo, quæ ipsum robo-

roborare queunt, nempe *hiera*, *myrrha*, *sapa*, *iris*; si adfuerit, neque aliorum vim obtundet, neq; multo meliorem reddet.

Harum author primus est Auicenna, qui eas descripsit cum *myrrha*, quam Mesue non addidit, vt putat Bauderonius, vt ex illius *lib.3.c.40.tract.1.fen.10.* liquet, vbi *agaricum* & *colocynthida* sine vlla præparatione expressa describit. Melius est tamen vtrumq; trochiscatum sumere, terere, & permiscere. Præterea puluis *hiera picra* Galeni tantum *melle* non solutus sumendus est; *prassium album* seligendum, & *radix ireos* nostratis flore cæruleo, quã Auicenna *lilium cœleste* vocat. Purgantia seorsim pulueranda; reliqua partim sic, partim simul; tum omnia miscenda cum sapa.

Vires. Pilulæ de agarico cum pituitam vndiq; potenter educant, conferunt plurimum capiti & thoraci: proinde comati, catarrho, vertigini, & similibus affectibus ab humore frigido ortis, maximeq; asthmati, ad cuius sanationem ab Auicenna fuerunt inuentæ & descriptæ, *c.40.lib.3.*

CAP. X.

Pilulæ cochiæ, D. Rhasis.

℞. Pul. hiera simplicis ʒ.x.
colocynthidos ʒ.iij. & ℥.j.
diagridii ʒ.ij. ß.
turpethi,
stœchados an. ʒ.v.
Cum syrupo de stœchade fiat massa.

COMMENTARIVS.

Vnde habeat nomen. Pilulæ cochiæ non simpliciter à grano, quod κόκκος dicitur Græcis, nuncupantur, sed quod rotundę sint & paruę, veluti granum quoddam ciceris aut erui, cuiusmodi fieri solebant olim omnes pilulæ. Et licet nunc fere maiores concinnẽtur, vt propriã tamen ab authore datam descriptionem, sic appellationẽ retinemus, qui *c.1.libr.9. ad Almansor.* iuxta formulam præscriptã tradidit. Nonnulli supra modum purgantes iudicarunt; ratione *diagridij* maiore pondere commixti: Optimum tamen sit, in pharmacopoliis haberi blanda medicamenta pro delicatulis, validiora pro robustis & agrestibus viris, iuxta Rhasis placitũ parandas censeo. Adde, quod tam exigua quantitate dari possunt, quib. conueniũt, vt citra hypercatharsim aluum subducere, & humores noxios educere valeant.

De admiscendis autem in cõpositione nonnulli dubitant, an *hiera picra* Galeni sumenda sit, an alia parãda, vt voluit Cordus: Nos ob multas rationes, quas breuitatis causa relinquo, nullam validiorem, conuenientiorem, aut meliorem hierã dictã puto. *Trochiscos* vero *Alhandal* melius erit permiscere, quã *colocynthida* non preparatam. Quod si *syrupus de stœchade* defuerit, vt re vera paucis in officinis habetur, nec haberi multum est necesse, pulueres subigi recte poterunt *melle* cum decocto *stœchados* despumato, & ad consumptionem aqueæ humiditatis cocto. Parandi modus idem atque præcedentium.

Vires. Stœchas magis hepatica quàm cephalica. Pilulæ cochiæ humores partim biliosos, partim pituitosos expurgant, non solum à capite propter *stœchadem*, quæ minus cephalica, quam hepatica est, sed etiam ab aliis partibus, in quibus dicti succi continentur: Eos enim à quacunque parte potenter deducunt.

CAP. XI.

Pilulæ de hermodactylis maiores, D. Mes.

℞. Hermodactylorum,
aloes,
myrobalanorum citrinor.
turbith,
colocynthidos,
bdellii,
sagapeni an. ʒ vj.
castorei,
sarcocollæ,
euphorbii,
opoponacis,
Sem. rutæ agrestis, vel hortensis,
seminis apii an. ʒ.iij.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0087-6 DFG

croci ʒ.j.ß.
Cum succo caulium fiat massa.

COMMENTARIVS.

Multum sunt vsuales istæ pilulæ, quę ab *hermodactylis* nomen habent, solæque sufficiunt inueteratis articulorum doloribus, ad idque sunt efficaciores his, quæ artheticæ vocantur, & securius, quam quæ de *sagapeno*, aut *opoponace*, aut *sarcocolla* nuncupantur, vt ideo harum descriptionibus non sit opus.

Ad pręparationem in caulium succo *sagapenum* & *opoponax* liquanda, idoneo linteo transmittenda, deinde parum coquenda. Tum pulueres reliquorum simplicium succo cum *melle* cocto permiscendi: atque omnia simul in mortario terenda, subigēda & manibus oleo delibutis contrectanda, vt consistentiam nanciscantur idoneam. Possent & eclegmate de caulibus recte subigi.

Vires. Pilulæ de Hermodactylis crassos humores, simulque serosos potenter ab extremis partibus, præsertim ab articulis evellunt, conducuntque morbis frigidis capitis, neruorum & iuncturarum.

CAP. XII.

Pilulæ Agregatiuæ, seu polychrestæ, D. Mes.

℞. Aloes,
turbith an. ʒvj.
diagridij ʒv.
Rhabarbari,
myrobalanor. flauarum an. ʒiiij.
agarici albissimi,
trochiscor. alhandal,
polypodij,
myrobalanor. Chebularum,
myrobal. Indarum an. ʒij.
mastiches,
rosarum,
epithymi,
sem. anisi,
zinziberis,
salis gemmei an. ʒj.
succorum eupatorii,
absynthii an. ʒij.
Cum syrupo rosarum pallidarum fiat massa, ad vsus seruanda.

COMMENTARIVS.

Veterem Mesuei descriptionem retinemus, ordinemque simplicium tantum mutauimus, & pro electuario rosato syrupum rosarum substituimus ad puluerum comprehensionem.

Sunt autem tres apud Mesuem pilularum huiusce nominis descriptiones, quarum prior solum est vsualis, & in pharmacopoliis fere cunctis parata reperitur, relictis aliis duabus, *agregatiuis maioribus & minoribus* nuncupatis. Dicuntur vero *Agregatiuæ*, propter aggregationem dotum multarum, vt etiam *Polychrestæ*, & à multis *Catholicæ*, quod sint vsus multi, & vniuersos expurgent humores. *Cur dicantur aggregatiuæ, cur polychrestæ.*

Compositionis ratio manifesta est, vt & mixtionis modus. Radices primum terendæ, dein fructus, ac semina: seorsim vero *rheum* & *agaricus*, qui trochiscatus simplici præferendus. His addendi succi *eupatorij* & *absynthii* prius exsiccati, & postea triti. Tum omnia, vt decet, puluerata, syrupo rosarum pallidarū excipienda, vt fiat massa, quæ inuoluenda corio *oleo amygdalino* delibuto. Non vero sine ratione pulueres syrupo *rosarum pallidarum* excipiendos arbitror, partim vt magis accedant ad mentem authoris, nam rosis nihil similius, quam ipsæ rosæ, partim quod *electuarium rosatum* Mesuei, quo ipse vult pulueres comprehendi, paratum non reperitur, nec parandum censeo, cum eius vt inepta est compositio, sic fere nullus vsus.

Catapotia agregatiua ad multos affectus non modo capitis vtiles sunt, sed etiā ventriculi & hepatis. Ex his enim partibus & sensoriis pituitam, bilem, & melancholicum succum detrahunt, purgantque: propterea febribus complexis, inueteratis, & morbis complicatis conducunt. *Facultates.*

Pilulis

Pilulis de octo rebus, & de quinq; myrobalanorum generibus carere poterit, qui agregatiuas habet.

CAP. XIII.

Pilulæ de Fumaria D. Auic.

℞. Myrobalanor. citrearum,
chebularum,
Indarum,
diagridii an. ʒv.
aloes Socotorinæ ʒvij.
Cum succo fumariæ fiat massa, quæ exsiccata teratur, & rursus eodem succo subigatur: tertio cum syrupo de fumaria fiat massa, vsui reponenda.

COMMENTARIVS.

Hæc catapotia denominationem à *fumaria* sumũt, cuius succo pulueres ter, aut saltem bis imbuuntur, & toties siccantur, vt iussit illorum author Auicen. *cap.7.tr.3. fen.7.lib.4.* Tandem excipiuntur, non eodem succo, vt multi ignorãter faciunt, sed *melle*, cui succus hic longiore coctione dissipatus fuerit, vel potius *syrupo de fumaria*, vt præstantiore & authoris menti conuenientiore. Nisi enim alterutro subigantur, aut simili liquore pulueres, massa hinc subacta & asseruata rancescet, & in soliditatem fere lapideam indurescet. Parandi modus facilis est, atq; ex describendi formula satis notus.

Vires. Pilulæ de fumaria biliosos humores, acres pituitam salsam, & alios succos adustos & melancholicos, à quibus vitia cutis plurima suboriuntur, vt scabies, pruritus, lichen, impetigo, purgant.

CAP. XIV.

Pilulæ de lapide lazuli D. Mes.

℞. Lapid. lazuli præparati ʒvj.
polypodii,
epithymi,
agarici an. ʒviij.
hellebori nigri,
scammonii,
caryophyll. sem. anisi an. ʒiiij.
hieræ picræ ℥xv.
Cum syrupo regis Saboris fiat massa.

COMMENTARIVS.

Vt cuique humori noxio suum tribuatur peculiare catharticuum, has pilulas ex Mesue descriptas ad melancholicum humorem ducendum exhibemus. Nomen autem à lapide lazuli, qui pro basi ponitur, assumunt, sed quia inimicæ ac vomitoriæ cuiusdam qualitatis est particeps, præparatione quadam eget, vt *cap.12. sect.1. huius libri* monuimus. Non vero vritur, vt in confectione Alkermes, ne pereat illius purgatoria qualitas, sed tenuissime tantum pulueratur, & decies, aut duodecies, vel etiam pluries lauatur, in aqua primum communi, dein alia medicamenta, vt *buglossi*, aut simili: semel lotus, ex siccatur; dein abluitur, vt ante, & rursus siccatur, idque adhuciteratur, vt dictum est. Sic enim qualitas vomitoria deperditur, remanente deiectoria ac roborante, qua opus est. *Lapidi lazuli præparatio.*

Parandi modus idem cum superioribus. *Salem gemmeum* pro *Indo*, quo caremus, substituimus, *& syrupum regis Saboris* pro *aqua intybi.* Sic namque pulueres commodius & excipientur, & subigentur; atq; massa hinc concinnata tutius seruabitur, consistentiamque meliorem habebit, & vires præstantiores, ac humori melancholico, cui ducendo destinantur, aptiores.

Catapotia de lapide lazuli Elephantiasi, Cancro, quartanæ febri, & omnibus morbis ex melancholico humore, & bile vsta conferunt, easdemque vires habent, sed præstantiores, atque *pilulæ Indæ*, quibus carere poterit, qui illas habebit. *Vires.*

CAP. XV.

Pilulæ Asaieret. D. Auic.

℞. Mastiches,
myrobalanor. citrearum an. ℥ß.
hieræ picræ ℥j.
aloes optimæ ℥ij.
Cum syrupo ex stœchade fiat massa.

COMMENTARIVS.

Desumptæ sunt & hæ pilulę ex Auicenna *cap. 29. tr. 1. fen. 1. lib. 3.* qui aliquando *Asahiaiaret*, aliquando *Seiar* vocat, easque describit partim ad caput, partim ad vẽtriculũ: parum tamen ex partibus longe dissitis detrahunt, cum nihil excipiant ex his, quę potenter humores frigidos deducunt.

Ad earum confectionem *puluis hierę picrę* Galeni sumendus, non Hiera forma electuarii composita. *Myrobalani à* nucleis purgandæ, & seorsim terendæ. Tum *mastiche Chia*, vt præstantior, dein *aloe*. Omnia autem *syrupo de stœchade* excipienda, & in massam vnienda.

Vires. Pilulæ Seiar, seu Asaieret cholagogæ quidem sunt, plurimumque ventriculo prosunt impuro & languido, & consecutione quadam capiti quoque benefaciunt, atq; eius sanandis affectibus, qui per sympatheiam à stomacho & imo ventre proficiscuntur, congruunt.

Pilula de Hiera. Pilulæ de *Hiera* cũ similes fere habeant facultates, & facile ex *Hiera* puluere, qui omnib. in pharmacopoliis asseruat̃, queãt parari, addito *mellis rosati*, aut alius sufficienti pondere particularem descriptionem non exigunt. Vt neq; quæ à Benedicta nomen & materiam habent. *Benedicta* propterea pilulæ dictæ, quarum nullus aut rarus est vsus: Sunt enim nomine tenus tantũ insignes; cuiusmodi sunt apud Chymicos multæ cõfectiones, vt *Aqua benedicta* Rulãdi, *Spiritus aureus*, & *Elixir vitæ*, &c.

Pilula Benedicta.

CAP. XVI.

Pilulæ de aromatibus, seu Alephanginæ.

℞. Cinnamomi,
Caryophyllorum,
cardamomi.
nucis moschatæ,
macis,
calami aromatici,
galanga,
santali citrini,
schœnanti,
rosarum, an. ℥. ß.

Hæc crassiuscule tria macerẽtur per duodecim horas in aquæ libr. iiij. Deinde igne lento bulliant ad tertiæ partis absumptionem: In colatura nutriatur *aloes* ℔. j. Tum absumpta aquea humiditate, super cineres calidos, aut in sole vel hypocausto, adde

myrrhæ,
mastiches an ℥ ß.
croci ʒ. ij.
Syrupi de absynthio quod sufficit, fiat massa.

COMMENTARIVS.

Magnam materialium partem pilularũ Alephanginarũ Mesuei in his à nobis descriptis retinuimus, sed *galangam* adiunximus, vt conuenientissimam; Rarissima, & carissima detraximus, vt *carpo-balsamum*, *xyloaloen*, *cubebas*, & inutilia, vt *asarum*. *Aloes* in aqua pluuia lotionem, quod vim illius reddat imbecilliorẽ, damnamus; & aromatum, & aquæ, in qua ipsa decoquenda sunt, quantitatem à Mesue definitã non probamus. Nam cum aromata sine viriũ iactura coctionem longam sustinere non valeant, quid opus est ea cum aquę lib. xij. incoquere ad duarum partium, hoc est, ad lib. viij. consumptionem? Hic enim labor non modo non vtilis, sed detrimẽtosus & noxius. Quod si parũ coquenda, quorsum aquæ tantum pondus? Si præterea triplum aquæ tantum sufficit, aromatum quoque triplum, vel etiam minus sat esse potest.

Hac autẽ nostra descriptione, & parandi modo, vires aromatũ habemus præstantiores ex tertia tantũ eorum parte, quam ex tota à Mesue definita, & cõficiendi ritu ab eodem instituto, qui vna cum aquæ resolutione vires aromatum resoluit. *Absynthium* omisimus, cuius loco syrupum ex eo paratum subiunximus, ad coalitũ masłę subactæ, ne siccitate nimis solidescat, vel interhiet, aut marcorem contrahat, sed intus probe conclusa fermentetur.

Sic Mesuei pilulas Alephãginas castigauimus, vel potius nostras exhibemus minore sumptu, & paratu faciliores, præstantioresque;

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0090-4 DFG

tioresque; Quibus si parum *Opobalsami*, seu *liquoris Balsami* quis voluerit permiscere, nunquam pilulas roborando stomacho inueniet pares.

Facultates. Catapotia de aromatibus omnium maxime eustomachica sunt, & partium neruosarum roboratiua. Nam simul & humores crassos, putres, pituitosos, bilososque è ventriculo & partibus vicinis purgant, & easdem recreant, calorem natiuum tuentur, coctionem iuuant, flatus discutiunt, cruditates tollunt, appetitum resarciunt, acido ructui & colico dolori conferunt. Senibus autem & frigidis omni tempore conueniunt, iuuenibus & biliosis raro, atque tantum hyeme.

CAP. XVII.

Pilula de Nitro D. Alex. Tral.

℞. Aloes,
colocynthidos,
diagridii,
hellebori nigri,
bdellii,
gummi Arabici an. ʒ ij.
euphorbii,
nitri an. ʒ j.
Cum succo brassicæ, vel potius cum Rhodomeli, hoc est, melle rosato, ex arte fiat massa.

COMMENTARIVS.

Recentiores veterem Alexand. Traliani descriptionem retinuerunt, sed nō nomen. Hic n. *pilulas de Colocynthide*, illi de *Nitro* vocarunt; verum hic plus *nitri*, minus *colocynthidis*, illi plus *colocynthidis*, minus *nitri* posuerunt. Quia tamen simplicium pondus iuxta nouam descriptionē ratione & vsu magis inualuit, veteris authoris in materialibus, recentiorū, in materialium proportione mentē sequimur.

Ad illarum autem confectionem *colocynthis* præparata, hoc est, *trochisci Alhandal* sumendi. *Bdellium* succo *brassicæ*, calefacto dissoluendum, colandum, & ad succi consumptionem coquendum; Dein cætera misceantur, addita *mellis rosati* sufficienti quantitate. *Euphorbium* autem multorum iudicio non debet apponi, nisi prius hoc apparatum modo.

Euphorbii quantitas quælibet primum sumitur, tenuiter pulueratur, cum pauco *oleo amygdalino* super lapide fricatur, collyriorum multorum ritu postea colligitur & includitur *pomo cotoneo*, excauato, & pasta obuoluto. Tum in furno coquitur, *scāmonii* modo. Sic decoctum, & apparatum seruari solet in Pharmacopoliis multis. *Euphorbii præparatio.*

Catapotia de Nitro frigidos humores, crassos, lentos & viscidos ex partibus etiā longe dissitis deturbant: vnde neruorum affectibus succurrunt, & capitis contumacibus morbis, epilepsiæ, paralysi, vertigini, & articulorum affectibus. Vtramq; bilem quod educant, lui Indicæ conferre creduntur, vnde quidam pilulas Indicas, sed nimis licentiose nominant. *Vires.*

CAP. XVIII.

Pilula Mechoacana.

℞. Mechoacanæ ℥ ß.
turbith. ʒ iij.
foliorum thymelæa aceto maceratorum & siccatorum,
seminis ebuli,
agarici trochiscati an. ʒ ij.
radic. esulæ præparata,
masticbes an. ʒ j. ß.
macis,
cinnamomi,
salis gemmei an. ℈ ij.

Fiat omnium puluis, qui cū vino albo subigatur in massam, ea siccata teratur, & cū *succo ireos cœlestis* denuo coagmentetur. Arida rursus teratur, & cum *syrupo rosarum pallidarum* fiat pasta, vsui reponenda.

COMMENTARIVS.

Ex singulis Antidotariis (vulgus Dispē-

ſatoria vocat) tanquam ex horto fœcundiſſimo remediorum omne genus, ad morbos quoſuis delendos practici Medici quæritant: maxima tamen illorũ pars medicamenta ſunt nulla arte, & ratione deſcripta, quæ paucis morbis conueniunt; Et ſæpe decem medicamenta iiſdem viribus prædita, & diuerſis nominibus deſignata traduntur. Nos vero pro morborum & humorum diuerſitate diuerſa medicamẽta damus, non modo ex Diſpẽſatoriis vulgaribus, ſed ex probatiſſimorum virorum lectione deſumpta: præter quæ & alia exhibemus nonnulla, quæ & optima cõpoſitionis ratio, experientia, & felix euentus ſalutaria eſſe confirmarunt. Cuiuſmodi ſunt pilulæ deſcriptæ ad hydropem, quæ à *Mechoacana* illarum baſi cognominãtur, Hæc n. ſingulis aliis ſimplicib. præpollet, & efficaciter aquas per ſeceſſum educit. Huic adita ſunt alia quinque hydragoga, quæ ſimul vnita cum aliquot cardiacis & ſtomachicis, ſine ventriculi læſione potẽter ſeroſos, & aqueos humores non modo ex aluo, ſed toto corpore ducunt. *Semen Keruæ*, ſeu *ricini*, nec *Soldanellæ* nõ libuit permiſcere, cum illa ſufficiant, nec parãdi modum ſubiungere, cũ hic ſit perfacilis.

Vires. Pilulæ de Mechoacana quod aqueos & ſeroſos humores efficaciter educant, hydropi, & omnibus his affectibus ſanandis conueniunt, qui à pituita tenui originem ſortiuntur.

CAP. XIX.

Pilulæ Fœtidæ D. Meſ.

℞. Sagapeni
ammoniaci,
opoponacis,
bdellii,
colocynthidis,
ſem. rutæ agreſtis
aloes,
epithymi an. ʒ v.
turpethi ʒ iiij.
ſcammonii ʒ iij.
eſulæ præparatæ,
hermodactylorum an. ʒ ii.
zinziberis ʒ j. ß.
cinnamomi,
ſpicæ Indicæ,
croci,
caſtorei an. ʒ i.
euphorbii ℈ ij.
Dilue gummi ſucco porri, & finge maſſam.

COMMENTARIVS.

Fœtidæ pilulæ dicuntur, non quod fœtidos humores educant, vt quidam opinãtur, ſed quod medicamentis ſimplicibus fœtidis conſtent, vt *caſtoreo, ruta ſylueſtri, ſagapeno, opoponace*, & aliis multis. Earum plures deſcriptiones traduntur à Rhaſi, & aliis Arabibus, hanc tamen ſolam, vt præſtantiorem retinemus, quam Meſue maiorem nominat, ad differentiam alterius minoris deſcriptionis, quam vt inefficaciorem prætermiſimus.

Nullos autẽ dubitaſſe credo, vt innuere videtur Rondeletius, an potius *ſemen rutæ ſylueſtris*, quam *cicutæ*, aut contra, pilularũ fœtidarum confectionem ingrediatur: Abſurdum enim eſt *ſemen cicutæ* venenatum admittere, & improbatur Conſtantinus quidam, qui pro *harmeli*, aut *harmelæ ſemen cicutæ* vertit, cũ his vocibus omnes Arabici ſermonis interpretes, *pygamum*, ſeu *rutam ſylueſtrem* ſemper intellexerũt: quæ ſi defuerit, in eius locum optime *ruta vulgaris* ſubſtitui poteſt.

Debet vero ſumi *hermodactylus* Officinarum & exoticus, cuius radices tuberoſæ ſunt, craſſæ, nec rugoſæ, & quæ leui contuſione in farinaceum puluerem reducuntur.

Perperam faciunt, qui *Ephemerium*, ſeu *Colchicum*, ſeu noſtras ſumunt: Hoc enim gerit radices vietas & flaccidas, nec qualitates vllas habet commendabiles, imo noxias: Illud, quod breui ſuffocatu interimat, vnde ſtrangulatorium nominatur, vt

libr.

libr. 1. de mat. Med. notauimus. Optimus autem *hermodactylus* è Syria aduehitur, vnde *Syriacus* nominatur.

Alfebram, seu Esula præparari debet, antequam admittatur in vsum, eo quo dictum est ante, modo. Gummi in succo porri liquanda, colanda, coquenda. His pulueres adiiciendi, commiscendi, subigendi. Omnia tandem in massam cogenda, quæ manibus oleo delibutis amygdalino contrectetur, corio inuoluatur, in vase stanneo reponatur, & vsui seruetur.

Vires. Pilulæ fœtidæ ad multa sunt vtiles: vacuant enim humorem frigidum, ac pituitosum & crudum, nec non biliosum: Ob id affectib. conueniunt sanandis, qui ab illis originem sortiuntur, vt iuncturarum morbis, podagræ, gonagræ, vertebrarum dolori, elephantiasi, alphis, psoræ, cutis infectionibus, & affectionibus cholicis.

CAP. XX.

Pilulæ de Hydrargyro.

℞. Hydrarg. in succo limonum primum extincti, & postea
in succo saluiæ nutriti ʒ vj.
aloes optimæ ʒ v.
rhabarbari ʒ iij.
diagridii ʒ ij.
agarici ʒ j.
storacis calamitæ,
cinnamomi,
macis,
santali citrini,
sarsaparillæ,
sassafras,
moschi an. ʒ ß.
mellis in decocto guaiaci despumati, & ad aquæ humiditatis exolutionem cocti, quan. suff. fiat massa digitis pauco oleo terebinthinæ delibutis contrectanda, ac ducenda; Tum vsui reponenda.

COMMENTARIVS.

Antidotario nostro quicquam deesse nolumus, & medicamenta non solum ex veterum monumentis omnia depromimus, sed etiam ex neotericorum tabernis nonnulla ratione inuenta, & euentu felici probata probamus & admittimus: Cuiusmodi sunt *pilulæ de hydrargyro*, quas recentiores ad recentis morbi expugnationem vsurpant. Æquum enim est, nouo morbo noua dare remedia, ex ratione inuenta, & debita arte parata, cum inutilia ea esse multa euentus indicet, quæ ab antiquis in lucem edita sunt.

Lues Indica ab Italis aduecta.

Nouum autem morbum luem venereã esse, itinficias nullus: Ante siquidem annũ 1493. in Europa nunquam visa est; sed primum à Christophoro Columbo, eiusque sociis, vel seruis Italis ex India redeuntib. aduecta, & Italis cõmunicata mulieribus; Quæ cum in obsidione Neapolitana militibus Gallis copiam sui fecissent, sua simul & pudenda, & pudendum morbum communicarunt; Quem postea ipsi Galli ex exercitu vrbe scilicet capta, redeuntes, aliis mulieribus Italis, quas subierant innumeras, dedere: Ad quas postea mariti accedentes, ac debitum matrimonii persoluentes, à propriis vxoribus acceperunt, quæ ipsæ à Gallis, vt Galli ab aliis mulieribus Italis, & hæ à commilitonibus Christophori Columbi.

Cur Itali luem Indicam Gallicã vocant.

Hinc Itali in Gallos turgidi, & irati, suũ morbum, in vindictam, Gallicum vocant; Atque ridiculam eorum libri præ se ferunt vltionem, cum maritos ignorantiæ, & vxores meretricii notent: Illos, quod venereæ luis originẽ nescierint: has, quod à Gallis iniri cupierint.

Ridiculus Brasauoli liber.

Forsan huius iniuriæ in parentes illatæ memor Brasauolus, libellum quendam de suo morbo, quem Gallicum vocat, conscripsit, in quo eiusdẽ 234. differentias assignauit. Certe si eo loci ineptire non visus est bonus vir, credo tot eius affines aut vicinas, primo Italici morbi aduentu à militib. Gallis compressas: Atq; vt harum nuptiarum signum aliquod in æternam memoriam relinqueret, eiusmodi hieroglyphica.

phica posteritati reliquit. Sed hæc obiter dicta sunto, & citra nationis, quę viros percelebres alit, iniuriam. Nunc ad propositum redeo, & dico, varias esse pilularum de hydrargyro præparationes. Singuli n. fere Aromatarii, & Chirurgi peculiares habent descriptiones, quas velut arcana non reuelanda apud se seruant: Quarum nonnullæ bistantum iteratæ saliuationē mouent. Aliæ tantum aluum subducunt, quæ frequentius vsurpatur: Cuiusmodi sunt vulgares de *Barbarossa* vocatæ. Omnes tamen sæpius iteratæ sputationem creduntur mouere, neruos lædere, & strāgulationem interdum adferre. Propterea non tutus est illarum frequens vsus, nisi hydrargyrus optime præparetur, & aliorū medicamentorum admixtione castigetur, vt oleo terebinthinæ vel his, quæ in hac nostra descriptione continentur. Cuius parandi modus ex formula satis patet. Aliæ vero sunt hydrargyri præparationes, de quibus postea.

Vires. Pilulæ de hydrargyro, seu Mercurio Pāchymagogæ sunt, seu Catholicæ, & simul alexiteriæ: Vniuersos siquidem humores vnà purgant, & qualitatem luis Indicæ malignam euincunt, illiusque vestigium partibus impressum radicitus euellunt.

ADDITIO.

Pilulæ Benedictæ Io. Hartmanni Beyeri.

℞. aloes rosatæ ℔ ß,
ammoniac. in guttis seu purissimi ℥ ij,
succ. card. ben. ad duritiem inspissati ℥ j; Mi. & cum vino albo vel aq. card. ben. bis destillata fiat massa.

Aloe succotrina purissima subtilissime teritur; succus rosarum incarnatarum ad pultis consistentiam permiscetur, siccatur, tertiatur. Ad partes sex duæ ammoniaci in guttis vnaque succi carduibenedicti inspissati, adiiciuntur. Vsus ante & post pastum imo eius initio, medio, fine. Dosis drachmæ quadrans, triens, horumque duplum, quarto, quinto septimoue die.

Pilulæ purgantes per superna & inferna.

℞. cortic. rad. esulæ ℥ ß.
aloes succorrin. ℥ j,
mastic. ℈ j.
quodlibet seorsim pulueriſetur. postea inuicem misceantur & cum aqua fœniculi fiat massa, quæ postquam per duas noctes ita steterit, iterum contundantur, misceantur & fiat massa; Cuius dosis pro imbecillioribus ʒ ß. pro robustiorib. ʒ j.

Pilulæ laudani Paracelsi.

℞. gummi laudani ℥ j,
spec. diaturb.
rad. bryon. an ʒ j,
ol. caryophyllor.
Theriac. opt. an. ʒ ß,
diaphœnicon. ʒ j. ß,
diagrid. ℈ j. Mi. & cum aq. bugloss. f. pilul. instar. pisorum.
In alia descriptione habetur. *diaturb & diaphœnic. an. ʒ. ij. Theriac. ʒ j; rad. bryon. ʒ ij; croci ℈ ij.*

Pilulæ Prechtelii, quas in frequenti vsu habuit.

℞. Ellebor. nigri ℥ ß,
turbeth. alb. & gummosi ʒ iiij. ß,
Theriac. Elect. ℥ j.
rad. gentian.
tormentill.
dictamn. alb.
bistort. an. ℈ j.
Pulueriſandapulueriſentur & cum prædicta theriaca incorperentur: deinde adde diagrid. ʒ ß,
massæ pilul. assaiareth.
cochiar.
de agaric. an. ʒ ß,
Ex his omnibus cum melle rosato quant. suffic. fiant pilulæ ad quantitatem nucis auellanæ.

Pilulæ

Pilulæ solutivæ de elleboro.

℞. Spec. hier. picr. simpl ʒvj.
ellebor. nigr.
rad. polypod. an. ʒij ℥ß.
epithym.
stœchad arab. an. ʒiij ℥ß.
agaric.
lapid. lazuli abluti,
salis indi
colocynthid an ʒj ℥ß.
diagrid. ʒiij ℥ß. Mi. & cum syr. de epithymo f. massa.

Pilulæ de bryonia.

℞. rad. bryon. in vmbra siccatæ,
pulpæ cydonior.
asari,
ros rubr.
troc. de agaric.
rhabarb. opt.
mastic. an. ʒj.
diagrid. ʒß.
aloes epatic. ʒiij incorporentur cum succo absynth. & fiat massa vnde formentur pilulæ cum melle rosato vel aqua endiviæ. Dosis à ʒj ad ʒj ℥ß. vesperi.

Pilulæ pestilentiales D. Pontani.

℞. aloes opt. ʒvj.
myrrhæ ʒiij.
rhab. selectiss. ʒij.
agar. troc.
croc. oriental.
cortic. citri an. ʒj.
rad tormentill. ʒß.
santal. odoriferi ʒj ℥ß.
bol. armeni synceri ʒiij.
caryophyllor.
spicæ an ʒß.
camphor. gr. ij. Mi. & cum syr. acetos. citri fiat massa.

Pilulæ Imperatoris Maximiliani.

℞. aloes lotæ ʒj.
agar. troc. ℈ij ℥ß.
rhab. sel. pulverisat. & aqua cinnam. aspersi ℈iiij.
pulver mastic ℈ß.
Agaricus dissoluatur cum oxymelite & omnia cum melle rosato & syrupo conseruationis zinziberis quant. suffic. commisceantur & f. massa.

Pilulæ de sagapeno validiores.

℞. sagapeni in aceto dissoluti, deinde colati & lento igne iterum inspissati ℥ß.
trocisc. alhand. ʒj ℥ß.
diagrid. ʒß.
sal gemm. ℈j Mi. f. massa, quæ vngatur cum oleo cinnamomi.

Validæ sint & cum iudicio adhibendæ: Cæteris tamen frustra vsurpatis in cachexia & hydrope non contemnendæ.

Pilulæ de pseudo elleboro Helidæi.

℞. folior. elleb. nigr. vel helleborinæ mense Septembri collector. Exiccata pulueriſentur.
℞. huius pulueris ℥j.
aloes pulueriſatæ ℥ß.
syr. ros. solut. ℥ iij. quo irrorentur & nutriantur pulueres Mi.
f. pilulæ pondere ℈j. sumatur vna summo mane aut sub lecti introitu.

Quidam folia præparant in pane cocto in furno.

Pilulæ Paracelsi ad conseruandam sanitatem.

℞. aloes succotr. opt. ʒij.
myrrh.
Ther. Andr. sen. vet. opt.
croci an. ʒj. Mi & cum vino fiant pilulæ instar pisorum: si addantur

ol. caryophyllor. & iuniperi an. gutt. j. valent contra luem veneream. Sumantur duæ pilulæ diebus tribus vel quatuor continuatis.

Pilulæ Ducis Brunsvicensis contra dolores capitis veteres & recentes, purgantes cerebrum, clarificantes oculos, augentes memoriam, &c.

℞. aloes purgatæ siue lotæ ʒj,
rad. cucum. sylvestr. id est, colocyntid. (præstat è succo aut pulpa colocynth. accipere.)
myrobalanor. omn.
diagrid.
mastic.
bacca r. lauri,
ros. rubr. quæ prius ad ignem sunt siccatæ. an. ʒj,
croci ad ignem siccati ℈j,
myrrh. ℈ß. contunde omnia optime simul vel seorsim & confice pilulas cum iure carnis & earum tres vel quatuor sumantur in decubitu lecti, idque per tres vel quatuor dies.

Pilulæ secretæ ad memoriam.

℞. cubebar.
calamenth.
nucistæ an. ʒj,
ambr. oriental. ʒß,
mosch. gr. vj. Mi.
f. pilulæ cum succo maioranæ ex qualibet drachma nr. vij.

Pilulæ ad destillationes capitis.

℞. aloes rosat. ʒijß.
mastic. el.
succin. alb. an. ʒj.
agaric. troc. ℈ij,
rad. aristol. rotund. ver. ℈j.
Omnia subtilissime pulverisentur & cum syr. de beton. f. pilulæ, addendo, dum miscentur
ambra grisea,
mosch. an. gr. iiij. formentur pilulæ ex qualibet drachma xxx.

Pilulæ D. Bernardi Rorbachii ad dyscrasiam frigidam & humidam cerebri ac ventriculi.

℞. myrrhæ elect.
croc.
oss. de corde cervi.
sem. basilici,
spodij,
camphor. an. ʒß.
lign. aloes gr. xxv,
bol. armen. cum aq. ros. prepar. gr. iij.
been alb ℈ß,
flor. bugloss. ʒj,
caryophyllor.
cortic. citri,
sem. citri,
zinzib. el. an. ℈j,
ambra grisea gr. v,
hyacynth.
granator an. ℈ß.
agar. leviss. & albiss.
rhab. select. an. ʒj,
spic. nard. ℈ß,
aloes optimæ in aq. rosar. loiæ ad pondus omnium Mi. f. massa, quæ in vmbra exiccetur & in pyxide reseretur. Hæc est descriptio pilularum secretarum.
quarum ℞. ʒj,
diagrid. gr. v. Mi.
Et cum aq. menthæ f. pil. xij, sumantur vna vice: & sunt sine cura & discrimine.

Pilulæ

Pilulæ Ruffi cum rhabarbaro D. Vlrici Chelii Medici Argentinensis.

℞. aloes rosatæ ℥ij,
agaric. troc.
myrrh. elect.
rhabarb. elect. ℥ß. ℈iiij,
zedoar.
croc. an. ʒij. ℈ij,
maceris ℈iiij. Mi. & cum syr. card. ben. f. massa.

Pilulæ de argento viuo Horatii Augenii.

℞. argent. vivi ℥ß, cum medulla panis adhuc calentis manibus diu subige, vt in eam plumbaginem deponat, purgatum deinde hydrargyrum in succi limonum momento & olei è myrrha destillari ℥ß exacte misceto, adiecta terebinthinæ Venetæ aq. rosat. lotæ ʒj, tum adde auri purissimi arte chymica in tenuissimũ pollinem redacti, vel, si desit, folior. auri ℥j,
ambaris ℈j,
spec diamarg. frig.
diatron. santal. an. ʒij. fingito massam, cui sequentis magmatis ℥jß admisceto

℞. fol. sem. el. ℔. j,
rhab. in frustula dissecti ℥iiij,
rad. elleb. nigr. arefactar. ℥j,
Diem vnum in œnostagmate macera, deinde exime ac sepone, & aliud affunde, idque rursum transactis 12. horis expressum cum priore misceto & vitreo vase exceptum in diplomate exhalare sinito atque relictum magma ad vsum seruato.

Huius compositionis ʒß dabitur quindecim alternis diluculis tribus horis ante cibum, idque alternis mensibus interiecto balneorum & aliorum præsidiorum vsu. Inseruiunt contra Elephantiasin.

Pilulæ Mercuriales Herculis Saxoniæ.

℞. pulv. rhab. select. ℥ijß,
scammon. ℈ijß, pulverisentur & cum succo limon. Misceantur, deinde adde argent. vivi per pannum transmissi & per eundem succum mortificati ℥ß,
moschi gr. x,
farina parum Misce, fiat massa pilularum, quarum datur ʒj per spacium triginta dierum.

CAP. XXI.

Quibus Pilulis Officina Pharmacentica carere possit.

VT in Iurisprudentia multæ veterum leges quasi deletæ silent, & nullius apud magistratum sunt vsus & vigoris: sic in Medicina multa antiquorum medicamenta, vel parum probantur, vel plane improbantur, tanquam nocitura, aut non satis profutura. Quædam ideo relinquuntur, quod eiusdem efficaciæ, & virtutis plura simul descripta sint, ex quibus vnicum, idque præstantissimum seligi sat est. Imprudentis enim hominis esset parare, & in pharmacopolio seruare cuncta, quæ describit Nic. Myrepsus medicamina, qui cum opus suum mille & centum capitulis absoluerit, in singulis non tantum singula medicamenta, sed aliquando duo aut tria simul descripta coniunxit.

Aëtii quoque, Actuarii, Nic. Præpositi, aliorumque multorum singula medicamenta parare, & parata seruare Medici non imperant, nec morbi postulant, nec pharmacopolæ valent, sed tantum selectiora, securiora, probatiora.

Sic in hoc Antidotario tantum eximia damus; Quæ si ex authoribus non suppetant, vt certe multa multis morbis desunt, nostro labore & industria compensamus, & probatissima suggerimus.

Pilularum multarum suppressio.

Ex pilularum autem numero eas expũximus, quas pilulas *lucis maiores & minores* vocant, quod nimium multa, & parum apta simpliciũ farragine constent. Quodque ad oculorum affectus satis efficaces sunt *pilulæ sine quibus. Imperiales* iuxta veterem descriptionem, *De quinque generibus Myrobalanorum, De octo rebus*, & *Arabicas* prætermisimus, quod *Aggregatiuæ* præstantiores sint, & ad omnia vtiles, quibus prædictæ imperantur.

Pilulas Indas & de *lapide Armeno* reliquimus, quod illis affines sint, & efficaciores, quæ de *lapide lazuli* cognominantur.

Pilulas de *Rhabarbaro* parui facimus, vt ignauas: De *Eupatorio* damus, vt efficaciores & affines.

Pilulæ de *Hermodactylis* Artheticas excludunt; *Fœtidæ* eas, quæ à *Sagapeno*, *Euphorbio*, & *Sarcocolla* nomen habent.

Pilulæ de *Mechoacana* eas reddunt inutiles, quæ *de Mezereo* & *Esula* vocantur.

Benedictæ & *de Hiera* pauculo tempore possunt confici, cum pulueres semper præsto sint, aut esse debeant in officinis, ex quibus vel Electuaria, vel Catapotia ad arbitrium queant dispensari.

Pilulæ de *Bdellio* omnes negliguntur, quod parum sint purgatoriæ, pro quibus alia medicamenta præstantiora ac magis roborantia, & in rem præsentem paratu faciliora dari possunt.

Alias adhuc multas prætermitto, tanquam indignas nomine & vsu. Multa sane medicamenta multi authores describunt, non tam vt hominum saniati consulant, quam vt sua Antidotaria in molem maiorem accrescant.

Pulueres cathartici, quod ingrati fere sint, solent in Electuarii mollis, aut solidi, vel pilularum formulam coagmentari: Empirici tamen *Stibii* puluerem sæpe exhibent cum pauco vino, aut alio liquore, vt etiam puluerem *Mercurii*, quo solo Lutetiæ circulator quidam veneficus omnium morborum sanationem pollicitus est, se palam prophetam naturæ prædicans. Miserrimus tamen aufugit, & vrbes circumit multas, quærens, quem deuoret. Indignus est, quem nominem.

Puluis Mercurii.

Pulueris autem *Mercurii* præparatio non apud omnes vniusmodi est; Alii enim *hydrargyrum* in matratio cum aqua forti includunt, & sublimatione aquam exhalant; quod remanet in fundo vasis, puluis Mercurii dicitur; Vulgus non inepte *præcipitatum* vocitat, cuius color ex rufo rubet, habetque vim potius causticam, quam catharticam.

Præcipitatũ.

Alii alio meliore modo sic parant; Hydrargyrum in aquam fortem immergũt, in quem dilutum iniiciunt muriam, seu salem aquæ liquatum: tum residere finitur *hydrargyrus*, & per inclinationem aqua eiicitur; quod crassamentorum remanet, subalbum est, & *puluis Mercurii* nominatur. Qua autem proportione inter se misceantur, quomodo puluis perfecte dealbetur, & qua virtute dotetur, minime opus est recensere, ne Empirici & Pseudopharmacopœi abutantur. Si ea vero arte paretur, quam nouit P. Piiardus Medic. Paris. doctissimus, vires habet eximias, & curandis quibusdam morbis, qui vulgaribus remediis non cedunt, efficacissimas.

APPENDIX.

De Pilulis aliquot non solutiuis.

MIRA ingenii solertia & dexteritate in ægrotantium fauorem, quoduis medicamentum, quauis forma solet effingi

effingi & formari. Datur enim medicamentum purgans solidum, liquidum, medium. Dantur & singula, quæ vel tantum purgant, vel tantum roborant, vel alterãt, & aliquando, quæ simul omnia præstant. Pilulæ autem purgatorię fere sunt; omnes siquidem paucis exceptis aluum ducunt, sæpiusque exhibentur, dum à parte remotiore superuacaneos succos educere consilium est. Tali enim forma, consistentiaque diutius stabulantur in ventriculo, faciliusque earum vis defertur ad partes morbidas, & excrementitiis humoribus oppressas. Proinde cum medicamentum diutius in ventriculo cupimus immorari, forma solidiore paramus, vt pilulas non solum descriptas ac purgantes, sed & quasdam hypnoticas & Arteriacas, cuiusmodi sunt, quæ sequuntur.

CAP. XXII.

Pilulæ de Cynoglosso.

℞. Myrrhæ optimæ, ʒ vj.
thuris masculi ʒ v.
radic. Cynoglossi,
sem. hyoscyami,
opij an. ʒ iiij.
croci,
castorij, an. ʒ j ß.
cum syrupo de stœchade fiat massa, vsui reponenda.

COMMENTARIVS.

Recentiores harum pilularum descriptionem, sed non nomen retinuerunt; Nam Mesue illarum author ab effectu pilulas ad omnes morbos catarrhi vocat. Illi vero *de Cynoglosso*, quod tamen nec qualitate, nec quantitate in ipsarum confectione præpollet, nominant. Forsan pro *Cynoglosso Arnoglossum* melius poneretur, ab eoque nomen sumerent magis proprium. Nam cum ad sistendas fluxiones Mesue descripserit, *Arnoglossum* ob qualitatem astringentem huic scopo magis conuenit. Verum cum Fernelio nouum nomen admittimus, & *castorium* addimus ad *opij* castigationem; Sed *rhodostagma*, seu *aquam rosaceam* pulueribus excipiendis minime conuenire putamus, si massam consistentiæ legitimæ, & diu seruare cupimus. *Syrupũ de Stœchade* substituimus, cuius & qualitate caput aduersus *opij* nocumenta roborabitur, & lentore pulueres simul vniti in pastam cogentur idoneam; Ad cuius confectionem *radix Cynoglossi* sicca primum terenda, vna cum *semine hyoscyami*, tum reliqua simplicia seorsim. *Opium* tritum primo subigatur cum syrupo; Postea pulueres alii commisceantur, & cogantur in massam.

Pilulæ de Cynoglosso valent ad somnum conciliandum, ad catarrhum sistendum, coryzam, tussim, aliosq; his succedentes affectus: Cohibent enim omnes destillationes, siue in thoracem & pulmones, siue in dentes, aut aliò procumbant. *Vires.*

CAP. XXIII.

De Laudano.

A Paucis annis quædam pseudomedicorum cohors coorta est, qui pro *pilulis de Cynoglosso* vsitatissimis, confectionem quandam Opiatam, *Laudanum* illis dictam exhibent, quæ non tantum somnum conciliare, sed morbos quosuis abigere pollicentur. Agyrtam vidi, qui fere exanimes & semimortuos suo laudano reuocare iactabat. Huius pharmaci nunc apud circulatores adeo inualuit encomium, vt nullus sit Empiricus, nullus tam hebes medicaster, nullus vel plebeius tonsor, qui se *Laudanistam* non profiteatur.

A multis autem pretio, à quibusdam precibus, quid esset hoc medicamentum (arcanum nominant) resciui. Verum inter viginti eius descriptiones, ne quidem duas similes comperi; omniumque meliorem is se habere sæpe fatetur; omnium qui maxime ignarus est.

Nonnullos vero circumforaneos audiui

Catapotia de *Cynoglosso* pro *Laudano* exhibere, & pro singulis pilulis dimidii scriptuli pondere aureum extorquere. Sic n. credula nimis plebecula nouorum medicamentorum auida, verborum inusitatorum subdola subtilitate pellecta à vafris circulatoribus facile decipitur.

Quæ porro Laudani descriptiones à peritioribus dantur Spagyricis, raro, difficileque parantur, quod magisteriis constent *gemmarum, hyacinthorum*, & *corallorum, essentia croci & opii, oleo cinnamomi* vel *caryophyllorum*, *margaritarum liquore, puluere monocerotis, lapidis Bezar, ambra grisea*, & aliis medicamentis pretiosis. Non est autem dubium, confectionem quandam hisce materialibus compositam vires eximias habere: nec inficior, doctos diuites spagyricos interdum parare, seruare, & ægrotis exhibere. Sed, proh dolor, improbi tam frequenter imponunt, vt probis nunc bene & agentibus, & dicentibus vix fides adhibeatur. Felicissimos effectus præstitisse, vidi quoddam à viro docto Medico regio exhibitum.

Quod sequitur, viribus est eximium, & paratu facile satis.

Laudanum. ℞. *Extracti Catapotiorum de Cynoglosso ʒ ij. extracti Philonii Romani & theriacæ an. ʒ j. ambræ, moschi an. ℈ ß. lapidis bezoardici, cornu monocerotis an. gr. vj. croci ℈ ß. cum oleo caryophillorum fiat Laudanum.*

Possunt eius innumeræ descriptiones dari: quisq; enim vel mediocriter eruditus aut addit, aut detrahit pro arbitrio, seu ad famam, seu ad imitationem aliorum medicaminum opiatorum, vt *Philonii*, cuius nomenclatione Crato Laudanum designabat, quod nil aliud esse tenebat, quam Philonium quoddam, quod multi, chymiatri pro basi *laudani* sumunt, & magisteria, essentias & tincturas adiicientes, vt loquuntur, hypnoticum medicamentum efficiunt, Philonio vulgari magis commendatum. Sed mirum est, vnumquemq; formulam huius medicamenti immutare, nec dum inter illos constare, quænam sit genuina, vera, ac retinenda laudani descriptio, quam alii ex Paracelso, alii ex Keckio, nonnulli ex Andernaco, quidam ex Brunerio, alii ex aliis mutuantur, sed aliquid perpetuo immutant, vt authores primi credantur. Multas descriptiones potuissem huc adducere, sed pigeret laboris, vt inutilis. Non omittendum chymicos laudanum sic vocare, quasi medicamentum laudatissimum, quod & illis sæpe *Nepenthe* nuncupatur. *Laudanum vnde habeat nomen.*

De Pilulis Bechicis.

Cap. XXIV.

Pilulæ bechicæ nigræ, D. Mes.

℞. Succi glycyrrhizæ,
sachari an. ʒ vj.
amyli,
tragacanthi,
amygdalar. dulcium mundat. an. ʒ iiij.
cum mucagine seminis citoniorum in aqua rosarum extracta fac massam.

Commentarius.

Non seruatur hæc massa integra reliquarum pilularum more, sed in minimas diuiditur particulas scriptuli dimidii, aut integri pondere, quæ postea finguntur ad arbitrium, nunc in trochiscos triangulos aut polyformes, nunc in formam rotundam, seu in pilulas: Vnde à quibusdam in *pastillorum*, ab aliis in *catapotiorum* ordinem referuntur. Cum tamen sub lingua debeant contineri, forma sphærica conuenientior est, vt facilius voluẽdo lingua, huc illuc deferantur, & in diuersis partib. oris liquescant; vnde ὑπογλωττίδες pilulæ, vulgo *sublingua* vocantur. Possunt quoq; ad eundem vsum alii trochisci parari, vt in nostris *Hypoglottides pilulæ.*

nostris Institutionibus *cap.* 20. *sect.* 1. *lib.* 5. docuimus. Parandi modus facilis est. *Amygdalæ* primum à cortice purgatæ cultello minutim incidendæ, deinde super marmore læuigandæ; Tum *amylum* & *saccharum*: Postea in alio mortario metallico parum calido *succus glycyrrhizæ* terẽdus, dein tragacanthum: Tandem cum mucagine commiscebuntur in pastam idoneam, ex qua pilulæ planæ formabuntur, exsiccandæ & seruandæ.

Vires. Pilulæ bechicæ nigræ plurimum valent ad tussim siccam ex materia acri, & calida, & ad vocis asperitatem, & raucedinem, difficilesque pectoris excreationes, vt docet Mesue *cap. de tussi. in sua praxi.*

CAP XXV.

Pilulæ bechicæ albæ.

℞. Pul. iridis Florentinæ,
amyli an. ℥ j ß.
sacchari candi,
penidiorum an. ℥ iiij.
sacchari albiss. ℔. j.
Cum mucagine gummi tragacanthi in aqua rosarum extracta, fiat massa, ex qua formentur pilulæ Hypoglottides.

COMMENTARIVS.

Cum incertus sit harum pilularum author, quisque pro animi voto earum descriptionem immutat, nunc quidpiam addendo, nunc detrahendo. Vsitatior tamen formula ea est, quam exhibemus, per quam pilulæ paratæ & albæ sunt, iuxta cognomen, & gratæ & bechicæ iuxta mixtionem & compositionis rationem. Cuique autem notus est, etiam tyrunculo, parandi modus.

Bechicarum albarum vsus plurimum commendatur ad faucium asperitatem leniendam, ac tussim & raucedinem, atque sputum mouendum.

Sic igitur videor non tantum formulas omnes medicamentorum purgantium, sed & cuncta purgantia Officinæ necessaria descripsisse. Superest nunc, vt roborantia, alterantiaque sequenti libro describamus. Vires.

ADDITIO.

Pilulæ Epileptica Horatii Augenii.

℞. sem. pœon. maris rite collect. ʒ ij,
cranii human. pro sexu patientis
visci quercin. an. ʒ j.
spin. piscis,
rad. tormentill.
dictamn. an. ʒ ß. Mi.
& cum oxymel. scyllitic. f. pilulæ ponderis ℈ j. dentur duæ aut tres.

Pilulæ contra tussim Herculis Saxoniæ.

℞. styrac. calam.
myrrh.
oliban. an. ʒ j,
sem. cymini,
seseleos,
anisi an. ʒ ß. Contundantur omnia & cum syrupo de absynth. vel de prassio f. pilulæ, quarum dentur ℈ ij. aut ʒ j. post cœnam, & summo mane 4. horis ante cibum.

Pilulæ ad immodicum fluorem menstruorum.

Eiusdem.

℞. mastic.
thuris an. ʒ j,
trocisc. de rhabarb. ʒ ij,
succi polygon. quant. suffic. Mi. f. pil. xij. quarum exhibeantur duæ singulo mane cum ʒ iij. aqua myrth. aut portulacæ.

Pilulæ

Pilulæ contra obstructionem menstruorum.

Eiusdem.

℞. troc. de myrrha ʒ ij,
sagapeni,
opoponac. an. ʒ j. Mi. Et cum syr. de capillis vener. aut de artemis. f. pil. xij. deaurentur.

Pilulæ ad pestem. Leonardi Fiorauanti.

℞. bol. armen.
terr. sigillat.
rad. zedoar.
diptamn. alb.
aloes epatic.
camphor. an. ʒ ß,
diagrid.
croci an. ℈ j. Mi. subtilissime pulverisentur & cum melle cocto & despumato f. massa.

Aliæ Eiusdem ad idem.

℞. thuris,
myrrhæ,
sal. commun. vsti,
zinzib. an. ʒ j.
ol. sulphur.
vitriol.
balsam. nostri artificiat.
an. gr. x. Mi.
Et cum sacchari modico f. pilulæ quarum dosis ʒ j.

FINIS LIBRI SECVNDI.

OFFI-

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-169808-p0102-6 DFG